

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ŞÜKRÜ BILGIÇ

YAŞAMAYA SEVDALI

yarına doğru

şükrü
bilgiç

**YAŞAMAYA
SEVDALI**

yarına doğru yayınları

Birinci Baskı, Üçer Matbaacılık, Aralık 1974

şükrü bilgiç

yaşamaya sevdalı

HİKAYELER

YARINA DOĞRU YAYINLARI
P.K. 327 Sirkeci - İstanbul

TEMİZ KÜL

Ahırdan çıkardığı eşeginin yularını, kendisini çırayla aydınlatan kadınına verdi. Duvarın dibindeki taşların üzerinden çulu alarak, güçlkle eşegin sırtına vurdu. Eğilip karanlıkta kolunu bağlamaya çalışırken, kadını;

«Aza değıştirme. Eve biraz geç dönsen de olur. Ama aza değıştirme» dedi.

Yaşlı adam da kadını gibi kararlıydı. Malını ucuza vermiyecekti. Bunu başıyla belirtti. Kadın çırayı biraz daha kaldırarak;

«Kaymağı alınmış yoğurt gibi beyaz. İçine ne tükürdük ne aksırdık. Sen de görüyordun, daha soğumadan ocaktan alıyordum» diye konuşmasını sürdürdü.

Adam eşegi donattıktan sonra, birlikte içeri girdiler. Karanlıkta el yordamıyla heybeyi bulup dışarı çıkardılar. Güçlkle yüklediler.

Yükü bağlarken kadını hem çırayı tutuyor hem de konuşuyordu.

«Hayvanın arpası hiç kalmadı. Hepsini buğdayla değıştirme. Heybenin bir gözünü de arpayla değıştir. Acele etme, üç yıllık emeğimiz.»

Yükü bağlayıp belini doğrulayınca kadını sordu:
«Hangi köylere götüreceksin?»

Elini ta uzaklara, ova köylerine der gibisinden salladı.

Daha önce kestiği sumak dallarıyla heybenin gözlerini örttü. Ardından kadınının uzattığı ekmek çıkını sıkıca beline sardı. Bastonunu yerde arayıp buldu. Bir şey demeden, iki büküm, eşeğin yuları elinde, yola düştü.

Kadın cırayı kaldırarak:

«Parayla da alan olursa ver» diye seslendi.

Adam karanlıkta kayboldu. Duymamıştı...

Ay dağlara yakın koyu bulutların ardından çıkmış; ince, taşlı yolu aydınlatıyordu. Meşe ve mazi ağaçlarının gölgeleri birbirine karışmıştı. Gece sessiz ve serindi. Yaşlı adam kendi eliyle yaptığı piposuna tütün doldurdu.

Şafak daha uyuyordu...

Yıllar vardı, ova köylerine kül götürmüyordu. Eskiden ova köylerine iner, külünü, yerine göre arpayla, buğdayla değiştirirdi. Dönüşte buğdayını deşirmende öğütür, öyle dönerdi köye. Yine öyle yapacaktı. Ama bir satabilse.

Yöresinin en iyi külcüsüydü.

Ay küçük bir buluta girince düşünceleri geçmişe uzandı. Varını yoğunu satıp evlenmişti. Ne çare, tay gibi kadını doğurmadı. Kaç kere niyetlendsen de yeniden evlenemedi.

«Varlığın gözü kör olsun. Dünyalığım olsaydı ben de evlenirdim. Benim de döllerim olurdu» diye yakındı.

Yalnızlığı yüreğine bir buruk acı verdi. Hiç istemezdi çocuksuzluğunu hatırlamayı. Kendi kendini avutmaya çalışarak:

«Kadınım kısır ama hakkını vermek gerekir. Köyün en temiz, en bol kül yığanı» diye söyleniyordu yol alırken.

Eşeğin salınışı heybenin gözlerini örten dalları dağıtmıştı. Kül arada bir savruluyordu. Eşeği durdurdu. Külü avuçlayıp, buluttan sıyrılan aya tuttu. Meşe ve mazi ağaçlarının külü, ay ışığında, beyaz beyaz parlıyordu. Külü iyice gözlerine yaklaştırmak, kızgınlığını dile verdi:

«Almıyorlarmış. Kim demiş artık kül almıyorlar? Siz daha dünün çocuklarısınız. Ne anlarsınız alış verişten. Ağaçsız ova köyleri ne yapacak külsüz? Bizim buraların ağacı bol da kimse kulak asmıyor. Hayvan bokundan da kül mü olur? Tezek işte, kurutulmuş bok! Hem de bu külden! Tertemiz, kaymaksız yoğurt gibi.»

Avucundaki külü heybeye koyarak, dalları düzeltti. Sesi acımaya dönüştü:

«Ne olacak, dölümüz mü var, tükürsün, işesin de kirletsin.»

Başkaları bir kaç kez kül götürmüş, satamamışlardı. Kendi külünün temizliği umutlandırdı. Yaprakları iyice düzeltti. Bastonuyla eşeğin kaba etlerine yavaşça dürttü.

Şafak doğuda dağların sırtındaymış gibi görünen bulutları mora buladı.

Artık ovaya inmiş, köylere yaklaşmıştı.

«Parayla isteyene de veririm. Hem para daha iyi» diye düşündü.

İlk köye girdiğinde davarlar daha sürüye verilmemişti. «Külcü» diye bağırmaya yüreği yetmiyordu. İçine bir korku saplanmıştı. Yükünün dağ eriği, aluç olduğunu sanan çocuklar arkasına takılıp:

«Dede, dede ne satıyorsun?» diye bağıştılar. İlk yavaşça, sonra yüksek sesle:

«Kül satıyorum kül» diye bağırmaya başladı.

Ardından çocuklar çoğaldıkça, o da bağirtisini artırdı. Köyü umutla enine boyuna dolaştı. Kimse başını çevirip de bakmadı. Terlemişti. Gücsüz sesiyle bağırıyordu:

«Temiz kül ha, temiz kül...!»

Sonunda bağırmaktan vaz geçti. Tek umudu kalmıştı. Köyün öteki ucunda eskiden kendisinden sürekli olarak kül alan evin önünde durdu. Kapıyı açan yaşlı kadma:

«Kül getirdim» dedi.

Kapıda dikilen kadın, uzun ince boyuyla, geçmişte olduğu gibi «Hele yükünü yık, bir dinlen» demedi. Gülümsedi yalnızca. Bu, adamın yüreğindeki korkuyu iyice besledi, büyüttü. Kadın umutsuzca:

«Getirmişsin, iyi etmişsin. Ama satılmaz ki. Alsa alsa bizim gibi bir kaç yoksul alır. Onlar bile almaz» dedi.

Sesi acı ve küçümseyiciydi.

«Hele eşeği bağla da bir kolayına bakarız. Ben biraz arpayla değiştiririm. Buğday kentte para ediyor.»

Adam, harman artığı, taşlı topraklı arpayı külle değiştirirken, kadın konuşuyordu:

«Almazlar! Niye almazlar? Temiz şeyler iyi şeyler çıktı da ondan! Kül ne ki? Çamaşırlar, kapacaklar için neler çıktı neler! Sabunlar mı dersin. Tozlar mı dersin. Sular mı dersin. Geçende biri daha getirdi, o da satamadı.»

Adam, sözün burasında biraz canlandı. «Benim kül temiz» diyecekti. Kadın konuşmasını sürdürdü:

«Şu eve bak! Önünde makine olan ağanın evine. Çamaşırlarını ilaçlarla, sularla, kokulu köpüklü toz-

larla yıkıyorlar. Bakmaya kıyamazsın. Kab kacakları yine öyle. Tertemiz. Külü kim ne yapacak? Şu komşuya sorayım, belki alır, ama sanmam.»

Kadın komşuya yönelirken, adam kızgınlıktan çevresindeki çocukları kovaladı. Umutsuzca bekleme-ye başladı.

Dönen kadın kendi kendine söyleniyordu:

«Yok anam yok. Kim ne yapacak külü?»

Adamın yanına varınca sesini yükseltti:

«Kardeş geçende de tulukçu gelmişti. Bu tuluk zamanı mı? Şimdi kim yoğurdu tulukla yayıyor? Tene-keler çıktı ki, tertemiz. Ne koku, ne kıl.»

Güneş yükselmiş yakıyordu. Adam terlemişti. Kocaman mendiliyle boynundaki terleri siliyordu.

«Başka köylere giderim» dedi.

Sesi ağlamaklıydı. Bunca yıl kül yığmıştı. Bu yılki buğdayını, arpasını çıkaracaktı, Tekrarladı:

«Giderim» dedi.

Yorgun ve yavaş gitmeye davrandı.

Köyün dışına çıktığında çocuklar ardından gel-miyordu. Ovanın güneşi yükselmiş, yakıyordu. Bere-ketli buğday tarlaları arasında kızgın topraklı yol uzadıkça uzadı. Bir iki kuş havalandı buğday tarla-larından. Önlerinden sarılı yeşilli kertenkeleler ka-çıştı yol boyunca...

Sıcak bir su başında durdu.

«Keşke bir ağaç gölgesi olsaydı da dinlenseydim» diye söylendi.

Ekmeğini belinden alıp suda yumuşattı. Dişsiz ağzında bir kaç lokmayı güçlükle çiğnedi. Ekmeğini yerken «Köydeki kadın, eskiden olsaydı beni yemek-siz yola koymazdı» diye düşündü.

Umutsuzluğu yüreğinde, yeniden yola koyuldu. Ayakları kızgın toprağa sürünüyordu yorgunluktan.

Sıcaktan zamanı anlamak için güneşe bakmaya korkuyordu. Mendilini şapkasının altında başına sararak, yüzüne siper etti. Yüzü biraz serinledi.

Buğday tarlalarını tükettiğinde ikinci üstüydü. Köy yoluna sapmadan, köyün dışında bir tepenin üzerinde kurulmuş olan ağanın evine yöneldi.

Eşegin yularından çekerek kapının önünde duran otomobilin yanından geçti. Avluya girdi. Girmesiyle duraklayıp şaşırması bir oldu.

Genişçe beton avluda kızılı erkekli bir kaç genç top oynuyorlardı. En çok kızlara şaştı. Başları açıktı. Diz kapaklarına dek bacakları görünüyordu. Bakmaya utandı. Ne yapacağını bilemedi.

Gençler yaşlıyı görünce oyunlarını kestiler. Yaşlıya şaşkınlıkla bakıyorlardı. Gençlerden biri yaklaşıp:

«Bir şey mi istedin dede» dedi.

Sesi sanki duymamıştı. Beyni uğulduyordu. Kekeliyerek:

«Ağama baktım da» dedi.

Genç «Babam yok» dedi «Biz kente taşınalı yıllar oldu. Babam buraya çok az gelir. Zaten burayı kısa zamanda satacağız. Babamla bir işin varsa kente gideceksin.»

Genç konuşurken, yaşlı adam da başına toplanan diğer gençleri gözden geçiriyordu.

«Bunlar okul arkadaşlarım. Dinlenmeye eğlenmeye geldik bir kaç günlüğüne» diyerek yaşlının şaşkınlığını dağıtmaya çalıştı.

Kızlardan biri yaklaştı:

«Dede yükün ne? Yiyecek bir şeyse alalım!»

Yaşlı «Yok kızım, kül. Ben kül satıcısıyım» dedi.

Sözünün bitiminde kulakları gülmelerle çınladı. Yüreği uzun uzun ağlamak istiyordu.. Her şeyin bittiğini anladı. Gülmekten gözünün yaşını silen genç, adamın sırtını sıvazlıyarak:

«Gel baba gel. Sen eskilerdensin. Ben eskileri se-
verim. Hatırladım seni. Ben küçükken kül getirirdin.
Yorgun ve açsındır. Kente gidince geldiğini babama
anlatırım.»

Evden yana dönerek sesini yükseltti:

«Ahmet usta, Ahmet usta!»

Gelen adama:

«Bu dedeyi bol bol yedirip içireceksin. Dinlensin
ondan sonra yola çıksın. Yazık, yaşlıdır. Adama iyi
bak.»

Girdiği odanın içi duvardaki resimlere dek değiş-
mişti. Daha önce asılı olan Mevlânâ resminin yerine,
başka bir adam resmi asmışlardı. İçten içe buna kız-
dı. Bir şey diyemedi.

Yaşlının bu resme baktığını gören kâhya:

«Atatürk, Mustafa Kemal Paşa» dedi.

Ardından masaya buyur etti. Sandalyenin üzeri-
ne ilişen yaşlı, düşmekten korkuyordu. «Eskiden şu-
rada sedir, üzerinde de kat kat minderler vardı. Otu-
rurduk kazasız belâsız. Ya şimdi...» diye düşündü.
İçeri giren kâhya:

«Dede susamışsındır. Önce şu ayrıntı iç. Sana ye-
mek hazırlatıyorum. Biraz dinlen» dedi.

Kâhyanın bıraktığı soğuk ayranı kafasını tutarak içen yaşlı şaşırıldı.

«Of, çok soğuk be» dedi «Ömrümde içmedim böylesini. Biz dağda, buz gibi pınarlarda bile böyle soğutamıyoruz. Nasıl soğuttunuz bunu?»

Kâhya gururlu gururlu gülerek:

«Ben soğutmadım. Buz dolabı soğuttu. Fişi tak-tın mı tamam! Kalıp kalıp buz veriyor insana.»

Yaşlı, bayramlarda bile yemediği etli yemekleri yerken dışardan otomobilin sesi geldi. Kâhya açık pencereden bakarak:

«Aşağıya, çay kenarındaki karpuz bostanına gidiyorlar. Bu gece orada eğlenecekler. Sınıflarını geçmişler.»

Bir şeyini yitirmiş gibi ağanın evinden ayrıldı. Güneş batmak üzereydi. Yüreği yetmedi köye inme-ye. Yalnızca o yana uzun uzun baktı. Külünün temizliği para etmiyordu...

Eşeğin yularını çekerek yürümeye başladı. Ayakları kendisiyle gelmiyordu. Çitleri geçtikten sonra buğday tarlaları arasında uzayıp giden yola girdi.

Batıda, kuş sürülerinin döndüğü yerde, eflatun bulutlar gittikçe karardı.

Akşam yeli, buğday saplarını bir yandan bir yana yatırıp, hışırıdatıyordu. Görünmeyeceğini anlayınca durdu. Öteki köyde değiştirdiği arpayı eşeğin torbasına koyarak, hayvanın boynuna geçirdi. Ağır adımlarla bir yana geçerek heybeyi devirdi. Ardından heybenin uçlarından tutarak, külü boşalttı. Yel bu külü savurarak, yaşlının yüzüne, üstüne, başına buladı...

GÜMBÜRDERDİ HASARI'NIN DAVULU

Hasari, içeri girerken şapkasının kenarından bir jilet çıkardı. Aceleliydi.

«Kadın» dedi «Çabuk su ısıt. Traş olacağım. İş var bugün. Maç var. Orada davul çalacağım. Parasını konuşmadık ama seni memnun ederiz dediler. Çabuk, makinayı, sabunu getir.»

Sevinçten oraya buraya çarpıyordu. Alışık olmadığı bir güven gelmişti üzerine. Kadınıysa umutsuz ve yavaş davranıyordu.

Hasari, «Çabu ol çabuk. Yeniden diriliyorum. Artık boş kalmıyacağım» deyip, sabırsızlanıyordu.

Kadın traş suyunu Hasari'nin önüne koyarken: «Gürültü etme çocuklar uyanacak. İkisi de sabaha karşı geldi. Senin gibi akşama kadar kahvede oturmuyorlar» diyerek çıktı.

Hasari aldırmadı. Yüzünü aceleyle sabunlamaya başladı. Hemen gidecekti. Dalaşmaya niyeti yoktu. Akşama eline beş on kuruş sıkıştırdı mı kadın kendiliğinden yumuşardı. Yeter ki iş olsun. Bir iki yıldır, Hasari para getirmiyor diye, her gün bağırsıp çağrışmaları olurdu.

Traşı bitirince, büyük oğlunun pavyonda giydiği gömleklerden birini giydi. İki oğlunun renk renk dizi

dizi kravatlarına baktı, sonra vaz geçti. Kadınına buyruk verircesine:

«Davulum nerede?» diye bağırdı.

Eskiden iş oldu mu karısı fırlar, davulu alır gelirdi. Hasari davulun yerini biliyordu. Ama çoktandır söz geçiremediği karısının getirmesini istiyordu. Üzerindeki güvensizliği yırtıp atmaya çalışıyordu. Kadın orali olmayınca üstelemedi. Davulu kendisi almaya gitti.

Davulu bir yerlerden çıkarıp, pencerenin ışığına tutunca yanakları allandı, gözleri çakmak çakmak yandı. Davul tozlanmış, örümcek bağlamıştı. Derisi süzme torbası gibi sallanıyordu. Yanlarına korkuyla baktığında, iplerin güveler tarafından kemirilip, koparılmış olduğunu gördü. İlkın şaşırdı, bir şey yapamadı. Çaresizliği giderek öfkeye döndü.

«Ulan bu ne be» diyerek kadınına bağırdı. Kadın kocasının öfkesini anladığından, mutfaktan gelip, yavaş bir sesle:

«Ne bileyim ben. İşim gücüm yok, davulla mı uğraşacağım»

Hasari'nin gözleri öfkeden görünmez oldu:

«Ulan, bu ekmek be ekmek! Bunun yüzünden boğazımızı ıslak tutabildik. Bunu yerdik daha düne kadar. Bu olmasaydı şimdi kim bilir nerelerdeydin. Çocuklarından biri tamburu, dümbeleği, öteki saplı zimbirtiyi bunun yüzünden öğrendiler. Ne çabuk unuttun? Gençliğinde çeşit çeşit ibrişim ördüğün, renkli renkli püskül taktığın davul, bu davuldu. Bir de omuz silkip, dudak bükersin. Ulan dinine başlarım ha! Söyletme beni. Oğlunun saplı zimbirtisini niye güveler yemiyor? Niye ona ipek kılıflar dikiliyor? Niye duvarların en emin yerine asılıyor? Güveler yemesin diye davula da bir kılıf dikemez misin?»

Bağırta artınca ilkin fabrikanın orkestrasında gitar çalan küçük oğlan uyandı. Kızarıp gözlerini oğuşturarak:

«Ne püskülü be baba? Sabah sabah bağırıp duruyorsun! Uyuyoruz görmüyor musun?» deyince, Hasari yeniden öfkesini arttırdı:

«Konuşma ulan piç. Baksana şu davula. Sanki miras malı. Bakan yok, eden yok. Güveler sıçmış bırakmış. Çalınır mı bu?»

Küçük oğlan umursamıyordu babasını. Yataktan kalkarken:

«Elbet güveler yer» dedi usulca, «Çünkü bir işe yaramıyor. Para getirmiyor baba, para...!»

Konuşurlarken büyük oğlan da yataktan doğruldu:

«Baba, sen kendini niye yoruyorsun? Artık davulu kim ne yapacak? Bir iki yıldır seni düğüne çağıran oldu mu? Olmadı. En çok gitarı olan küçük oğlunu çağırıyorlar. Ara sıra da beni. Senin davulsa evde yatıyor. Güve de yer, fare de. Saplı zımbırtı deyip beğenmediğin gitar, geceden geceye bir yığın para getiriyor. Ya davul?...»

Hasari susuyordu. Elindeki davula güvenle bakmıyor, kendisini karısı ve iki oğlu yanında yalnız hissediyordu. Giydiği gömlek boğazını sıkmış, terlemişti. Düğmeleri çözünce biraz rahatladı. Soluklandı. Büyük oğluna dönerek:

«Ama darbukanla tamburun artık yatakların altına gizlenmiyor, başlarına bir kaza gelmesin diye. Anan eskiden onlara gözünün içi gibi bakardı. Şimdiyse yerde görse, üzerinden atlayıp geçiyor» diye onu safına çekmeye çalıştı.

«Baba» dedi büyük oğlan «Ne kızıp duruyorsun? Beş on yıl önce düğünlere hep beni çağırırlardı. Sen

de tek tük köy düğünlerine giderdin. Şimdi düğünler hep ufaklık gidiyor. Beni de arada bir yoksullar çağırıyor. Sen de yatıyorsun. Eskiden her pazar düğün çıkardı. Şimdi binde bir. Herkes salonlarda düğün yapıyor.»

Hasari bağırarak oğlunun sözünü kesti:

«Ulan, düğün düğün deyip durma. Bir salonda, bir iki saat tepinip duruyorlar, sonra da haydi yallah herkes evine. Bizim zamanımızda düğün dedin mi yer yerinden oynardı. Çağırılmalar öyle kâğıtla falan olmazdı. Yerine göre tay, kaçak kumaş, top, havlu, fincanla çağırılırdı. Gelenler de ona göre armağanlarını getirirlerdi. Ya şimdi..! Armağan götürmemek için millet düğünlere bile gidemiyor. Kesilen davarın, pişen bulgurun hesabı bilinmezdi. Erkekli kadınlı, kol-kola oyuna geçtin mi, tozdan havadaki kuşlar önlerini göremezlerdi. Günlerce çalmaktan zurnacıların soluğu kısılırdı, davullarımızın derisi çatlardı. Gürültüden tepinmeden anasının karnındaki çocuk korkup ağlardı. Düğün o düğünlerdi...»

Genç adam, babasına bakarak onu yumuşatmaya çalıştı.

«Sen düğünlü orada bırak baba. Şimdi pavyonda ortaya çıkan karı bile orkestra önünde oynamak istiyor. Bu gidişle bizim ekmeğimizin yolu da kapalı. Çünkü gelen, senin şu oğlunun zımbırtı dediğin gitarından istiyor.»

Uzun saçlarını tarıyan küçük oğlan, babasının elinde kalan davulu göstererek:

«Milletin işi gücü yok, müzik diye bu gürültüyü dinleyecek. Davul dediğin bizim orkestranın davulu. Murat abi şöyle bir başladı mı...» deyip, orkestranın davulunu çalar gibi hareketler yaparak, davul gibi sesler çıkardı.

Hasari'nin yeni traşlı yüzü pembeleşmişti. Karısından bir bez istemeye gücü yetmedi. Cebinden mendilini çıkararak davulun tozlarını silmeye başladı. Mutfığa giden oğluna:

«Anana söyle bir ip getirsin» dedi.

Kadının bir yerlerden çıkarıp verdiği iplerle davulu onarmaya başladı. Büyük oğlan, yataktan çıkarırken onarılan davula baktı. Gerinirken;

«Haaayt..!» diye anlamlı bir nara attı.

Hasari büyük oğluna uzun uzun baktı. Sesini çıkarmadı. Umutla parçalanmış ipleri onarıyor, ekleyip çıkarmalar yapıyordu. İpler giderek gerilmeye başladı. Bu Hasari'yi sevindirdi. Daha hızlı çalışmaya koyuldu. Kendi kendine:

«Kadın bir kılıf uydurmuş olsaydı davul bu duruma düşmezdi. Ben de şimdi yollanır giderdim» diye söyleniyordu.

İpleri iyi kötü bağladıktan sonra, kemerini de boyuna göre ayarladı. Ardından mutfığa geçti. Yerde gazete parçaları yakarak gevşemiş olan davulun derisini alevler üzerinde gezdirip kurutmaya, gerdirmeye başladı. Kadın mutfağın kirlenmesine söylenip duruyordu. Hasari, deriyi arada bir yokluyor, giderek gerilişine sevinerek bakıyordu. Parmaklarıyla vurdu-
ça gerilen derinin çıkardığı seslerin zevkini alıyordu.

Deri kuruyup gerildi. En güzel sesleri çıkarmaya başladı. Hasari sevinçten duyulandı.

«Bunun tokmağı nerede?» diye karısına bağırdı.

Kadın:

«Oralarda bir yerde» deyip geçiştirdi.

Hasari arandı. Sonunda buldu. Ama tokmaktan alışık olmadığı bir koku geliyordu. Bunun sarımsak kokusu olduğunu anlayınca öfkesi mutfığa sığmadı. Hızla odaya geçti. Tokmağı kadına doğru uzatarak:

«Bu ne ulan, bu ne» diye bağırdı.

«Bağırma be adam» dedi kadın «Çek onu gözü-
mün içinden. İşim aceleydi. Havan elini bulamadım, iki
diş sarımsak ezdim tabakta. Aşınmadı ya güzel tok-
mağın!»

Küçük oğlan:

«Baba» dedi «Bu gidişle senin davul sarımsak
havanı olacak galiba.»

Hasari, «Gâvurlar» deyip, mutfığa geçti. Tok-
mağı yıkadı. Odaya dönmeye yüreği yetmedi. Davu-
lu boynuna taktı. Denemek için bir iki tokmak sal-
ladı. Ses odalara taştı. Hasari'nin güvercin gibi uçan
yüreği, odadan gelen kahkahaları duymadı. Davul ist-
tediği gibi olmuştu. Çıkardığı sesler yüreğini büyüt-
tü. Davulun ipini boynuna takıp, dışarı çıktı.

Çıkar çıkmaz kendine olan güveni azalmaya baş-
ladı. Bir utangaçlık çöktü yüreğine. Önüne baka-
maz oldu. Sanki yıllarca boynunda taşıdığı da-
vulu kendisinin değildi. Sanki ünlü davulcu Hasari
başkasıydı. Mahallenin çocukları görmesin diye olan-
ca hızıyla yürüyordu. Uzaklaşınca biraz rahatladı. Bu
kez içine başka bir korku girdi. Sanki herkes kendine
bakıyordu. Terlemişti. Gelip geçenden utanıyordu.
Sonra geçmişi hatırlayınca, sıkıntısı üzüntüye dönüş-
tü. «Neydi o günler» diye düşünmeye başladı. «Bir
büyük adam gelmesin koş Hasari, karşıla. Bir Cumhu-
riyet bayramı olmasın, koş Hasari, belediyenin önünde
çal. Şimdi bandolar çalıyor, bandolar karşılıyor büyük
adamları.»

Bunları düşününce o günlerin güzelliğiyle dudak-
ları gülümsedi. Nerede bir şenlik varsa Hasari ora-
daydı. Ama şimdi yıl oluyor gönlünce tokmak salla-
yamıyordu...

Dolmuş çıraklarının «Maça maça» diyen bağır-

niş ve dolambaçlı merdivenleri çıkarken yeniden yüreğine bir korku saplandı. Ama «Davulcu geldi, davulcu geldi» bağırıtlarını duyunca korkusu azaldı.

«Haydi davulcu, bir iki tokmak sallla. Neredeyse mağ başlayacak. Seyircileri coştur.»

Hasari'nin coşkunca tokmak sallayışları kısa sürdü. Renkli, kısa elbiseli adamlar bir topun peşinde dolanıp durmaya başladılar.

Davulu kucağında beklemeye başladı. Yerinde duramıyordu. Her an tokmak sallamak için işaret bekliyordu. Sonra birden gürültü kesildi. Bunca insandan ses çıkmıyordu. Bir iki küfür duyuldu. «Bu gol yenmezdi» diye yakınanlar oldu. Bu sessizliği bozmak için, Hasari ayağa kalkıp, tokmağı var gücüyle sallamaya başladı. Ses trübünlerde yankı yaptı.

«Yuh»

«İbne davulcu»

«Ulan moruk»

«Ulan gol yedik be gol yedik. Ne çalıp duruyorsun? Kendi sahamızda elendik. O kalecinin..!»

Bir şey anlamadı. Öylece kaldı. Yanındakiler koldundan çekip oturttular. Bekledi Hasari, kimseye bir şey diyemeden. Gözlerine bir acılık gelmiş, ağzı kurumuştı. Kucağındaki davula sıkı sıkı sarılmıştı. Bulanık düşüncelerle ne kadar beklediğini bilemiyordu. Kalabalığın küfürler savurarak dağıldığını gördü. Yavaş yavaş çevresi boşaldı. Bir şey anıyamadı. Kimse bir şey de demiyordu. Davulun ipini tutan eli kasılmıştı. Ayağa kalkamıyordu.

Sonunda çevresinde:

«Ne olur amca çalsana, haydi biraz çalsana» diye yalvaran çocuklardan başka kimse kalmadı...

KIR BEKÇİSİ

Onlara yaklaştıkça gözlerindeki korku arttı. Takılacaklarını biliyordu. Çaresizdi. «Suç onlarda değil, değişen devirde. Yirmi-otuz yıl önce olaydı, kökünü önüme katıp, köpek sürüsü gibi süreydim. Bak o zaman nasıl adam olurlardı. Ama devir boktan» diye söylendi. Gençlere yaklaşmıştı. Onları görmemiş gibi yürüyordu. Göz ucuyla baktığında gençlerin kendisine bakıp, güldüklerini gördü. Gözlerinin ürkekliği, dizlerinin titremesi arttı. Tam önlerinden geçerken gençlerden biri:

«Delo Dayı, işe mi?» diye sordu.

Sesini çıkarmadı. Yürürken başını evet dercesine bir iki kez salladı. Bir an önce oradan uzaklaşmak istiyordu. Bir iki adım atınca aynı genç:

«Nereye gittiğini anlıyalım! Yoksa kaplumbağamı çiftleştireceksin? Çünkü hükümet yazmın, yabanın bu tür işlerini sana vermiş.» deyince, başka bir genç atıldı:

«Yok» dedi «Devlet memuru olarak bir kertenkenin nikâhında bulunacak. Gitmezse ayıp olacak!»

Delo, durdu. Gidemedi. Gitmek istedi, gidemedi. Dönüp bakamadı da. Öylece kaldı. Güç çıkan soluğu hırıltılıydı. Gülüşen gençlerden bir başkası:

«Ne biçim kır bekçisisin?» dedi, «Her türlü yeşilliğin korunması sana verildiğine göre, bakacaksın. Oysa tütünleri bozan tavukları bile bir düzene sokamıyorsun!»

Delo'nun ürkekliği, çaresizliği öfkeye döndü. Dayanamadı. Son gücünü kullanıp geri döndü. Konuşan gence yaklaştı. Yüzü ağlıyacak gibiydi. Hırıltılı bir sesle:

«Rezil oğlu rezil» diye bağırdı. «O pezevenk babana söyle de korkuluk diye tarlasının ortasında dikel-sin! Pezevenkliği beceriyor da, onu mu beceremiyor?»

Gençler gülüştüler. Delo şaşkındı. Ne yapacağını kestiremiyordu. Bir başka genç:

«Bizim de kütelere eşek arıları konuyor» diye fı-sıldadı.

Gençler yeniden güldüler. Delo öfkeden titriyordu. Şapkasını alına kaldırarak meydan okur gibi yaptı. Ama yüzünün buruşukluğu bitkinliğini veriyordu. Sözcüklerin üzerine basa basa:

«Orospu çocukları» dedi titrek sesiyle, «Suç ben-de. Ben, ananızı dostuyla alt üst ederken seyrettiğim-de insafa gelmeseydim, göğ-e namlu çevirip de ananızı kancık tavşan gibi ürkütseydim, sizin gibi piçler doğ-mazdı.»

Gençler gülmemek için kendilerini tutmaya çalışıyorlardı. Arada bir «piğ piğ» diye patlatanlar oluyordu. Delo kızgınlıktan tüfeğini bir omuzundan alıp ötekine astı. Gülen gençlerden biri korka korka:

«Ben biliyorum» dedi «Dayımız niye terfi edemiyor! Çakal ulumalarını yasaklıyamıyor da ondan!»

Delo da güldü ötekileriyle. Gençler biliyordu Delo'nun sonunda güleceğini. Neşesi yerinde oldu mu, nasıl bekçi olduğunu anlatırdı hep. Gülümseyince,

gençler bekçiliğini anlatmaya niyetli olduğunu anladılar. Biri dayanamayıp:

«Nasıl bekçi oldun? Anlat Allahını seversen. Dayılığın hakkı için anlat» deyince:

«Köpekler» dedi «Ben bekçi olduğum zaman, çoğunuzun babası Türkçe konuşmasını bilmiyordu. O zaman nerede şimdi nerede? İsmet Paşa'ya kurban olayım. O zamanın kır bekçisi dedin mi, şimdinin karakol çavuşu, yanında odacı bile olamazdı.»

Delo, gençlerin kendisine yalvaracağını bildiği için, gidecek gibi yaptı, nazlandı. Gençler bırakmayıp:

«Haydi anlat, haydi anlat» diye bağırınca, anlatmaya koyuldu:

«Bir gün devlet adamlarından biri geldi. Kır bekçisi seçilecek dedi. Anlattı bunun ne olduğunu. Sonunda koşusu pek, bileği sağlam, boyu posu yerinde, bir de uçan kuşu gözü bağlı vuran nişancı biri gerek dedi. Sizin kavat babalarınız, o zaman tümü birden başlarını çevirip de bana baktılar. İyi güne denk düştünüz. O zaman olsaydınız, sizi kır bekçisine yol gösterici bile yapmazlardı. Kırıkkaleyi omuzuma takıp, bekçilik şapkasını başıma geçirince...»

Konuşacaktı daha. Ama okuldan yana gelen ısıklık sesine gençler başını çevirince, sustu. Öğretmen, okulun bahçesinde bir elinde topla onlara el ediyordu. Gençler topu görünce birden bağırışıp, koşuşmaya başladılar. Delo, bir anda yalnız kaldı. Gençlerin ardından baktı. Yüreğinde burukluk yığılıp, kaldı. Çevresine baktı, kimse yoktu. Şapkasını alnına indirip, tüfeğini omuzunda düzeltti. İsteksiz ve yavaş yürümeye başladı.

O zamanlar güçlüydü. Bir çırpıda dağı taşı dolayıp geliyordu. Korudan odun keseni, meşeliğe hay-

van süreni önüne katıp, sorguya çekiyordu. Kimse «gık» bile diyemiyordu. Şimdiki bucak müdürleri, karakol çavuşları onun yanında çocuk kalırdı. Köydeki döğüşleri yatıştırır, kırdı birbirlerine zarar verenleri barıştırdı. Döğüşüp de barışmamakta inat eden köylüleri önüne katıp, kente götürüşünü hatırlayınca gülümsedi. Sonra aklına başka şeyler takılınca gülümsemesi yarıda kaldı. Çevre köylerin orta yerinde kalan köyleri bucak yapınca, dışardan, okumuş bucak müdürleri geldi. Onların emrine girince çalışma isteği kırıldı. Dağı taşı gönülsüz geziyordu. Ama sonunda alıştı...

Bucağın güneyindeki üzüm bağlarına giden yokuşu yavaş yavaş tırmanırken düşünüyordu. O zaman müdürden sonra gelirdi. Köy işlerinden anlamıyan müdürlerin çoğunu düzene getirip, yine istediğini yaptırıyordu. Müdür, Kürtçe bilmediği için, rüşvetlerde aracı olup, pay alıyordu. Derenin aşağısındaki üzüm bağını o zaman almıştı.

Yokuşu tüketip tepeye varınca, yüzünü ince bir yel yaladı. Eskiden bir solukta dolaştığı üzüm bağları, meşelikler, bademlikler gözlerinin önüne serildi. Onlara kayıtsızca baktığında yüreğindeki hüznün yenilendi. Kolunu kanadını kırmışlardı sanki. «Eskiden buralar benim emrimdeydi» diye acı acı düşündü. Mırıltıyla:

«Ya şimdi» diye söylendi «Başımıza çavuş, jandarma çıkardılar.»

Köyleri bucak olduktan yıllarca sonra hükümet, karakol binası yaptırmıştı. Karakolun açılışı sırasında, büyüklerden biri konuşurken «Kır bekçisi de müdürle, karakola yardımcı olacak» demişti. O zamandan bugüne yüreğinden kopup gidenleri hiç bir zaman geri getirememişti.

Karakol gelince, kavgaya döğüşe karışamaz olmuştı. Müdürle karakol çavuşunun emirlerini getirip götürüyordu. Çoğunun ne olduğunu pek bilmeden kâğıt ve dosyalar taşırdı. Kırılarda bir şey oldu mu kimseye dokunamıyor, ancak müdürle çavuşa şikâyet edebiliyordu. Eskisi gibi sıraya dizip sorguya çekemiyordu. Köylüler de artık kendisinden korkmuyorlardı. Onunla eğlenmeye o zaman başlamışlardı. İki kişi bir araya geldi mi, Delo'nun, çavuş karşısında nasıl hazırol durduğunu taklit edip eğlenirlerdi. Sözü artık geçmez olmuştı.

Meşelikte yürüyordu. Bir boşluğa çıkınca, sıkışık yüreği biraz açıldı. Karşıdaki üzüm bağlarına uzun uzun baktı. Güzün sonlarıydı. Bağlar alacalı bir mora bulanmıştı. Daha ilerdeki tepenin yamacında bir darvar sürüsü bağlara doğru geliyordu. Hiç oralı olmadı. Yüreği çırpınmadı. Çevresine baktı. Kimse yoktu. Sessiz ve bomboştu akşam. Sessizlik ürperti veriyordu insana. Yalnızlığı yüreğini eşeliyordu. Kırçıl bıyıklarını buracaktı, vaz geçti. Üzerine oturmak için bir kayaya doğru giderken durdu. Kulağına motor gürültüsü geldi. Bucaktan yana gelen motor sesiyle kenti hatırladı.

İki günde bir eline bir dosya verilip, haydi kente denince, deli olur, ama bir şey diyemezdi. Yol boyunca hep karakola, müdüre, onları buralara gönderenlere küfür eder dururdu. Kente girince de üstünü başını düzelterip, tüfeğini dikleştirir, dosyası elinde, hükümet binasının kapısına dayanırdı. Öfkeyle:

«Ama şimdi kente ayak bastığımız yok» diye yakındı, «Müdürle kavat çavuş yaptılar o işi. Kente haber üstüne haber saldılar. Telefon isteriz diye. O avanaklar da inandı.»

Zaman geçip de, direkler dikilip, teller bağlanınca

işlerin çoğunu telefon görmeye başladı. Artık ufak tefek işler için Delo'yu kente göndermiyorlardı. Ardından da arabalar çoğalınca kır bekçisi Delo'nun ayağı iyice kentten kesilmiş oldu.

Arabanın sesi duyulmaz olunca yürümeye başladı. Tüfeğini kucağına alıp, kayanın üzerine oturdu. Yılların yorgunluğunu üzerinde duyuyordu. Terlemişti. Şapkasını çıkardı, yanına bıraktı. Kenarları yırtık şapkaya bakarak:

«Eskiden her yıl giysi, şapka verirlerdi. Şimdi üç yılda bir veriyorlar» diye yakındı kendi kendine.

Bucakta Delo'nun kamburu çıkmış diyorlardı. Bunu hatırlayınca oturduğu yerden belini güçlkle doğrulttu. Diklendi. Kayanın üzerinde, avını kollayan yaşlı bir kertenkeleye benzedi. Yaşlandığını, saçlarının ağardığını, kamburunun biraz da olsun çıktığını o da biliyordu. Eskiden bir çubuk ağırlığı vermiyen kırkkale tüfeğini şimdi taşımakta güçlük çekiyordu.

Ödevini de sınırlamışlardı. Kırklarda bağlara giren hayvanları kovalıyacak, meşeliğe göz kulak olacaktı. Bir de memurların duyurularını akşamları bir damın üzerine çıkıp, bağırarak anlatma ödevi verilmişti. Damlardan birinin üzerine çıkıp, duyduk duymadık diye başladığı bağırmasını üç beş evli bucak halkı kolaylıkla duyardı.

Delo, düşündüğü yerden başını kaldırdı. Sürü bağa doğru yaklaşıyordu. Aldırmadı. Yel biraz hızlanmış kırçıl saçlarını dağıtıyordu. Sigaradan ciğerlerine bolca duman çekti. Ardından uzun uzun boğulurcasına öksürüp, balgam tükürdü.

«Pezevenk sağlığı» dedi «Güya şurup verdi ki öksürüğüm kesilsin. Kurulmuşsun sağlık ocağının lojmanına. Bir iş yaptığın yok. Bedavadan para geliyor.

İnsanın ciğerleri ağırırsa şurupla düzelir mi? Masadan kalkmadan; düzelir düzelir yok, bok düzelir.»

Öksürükten gözleri yaşardı. Silerken aklına yine geçmiş takıldı. Çavuşun emirlerini bucağa duyurmak için dama çıkıp Kürtçe bağırınca, jandarmalar:

«Aferin ulan Delo, amma da ciğer var ha sende. Ne bağırtı be seninki» diye takılırlardı.

«Elbet» dedi kendi kendine «Ciğer vardı ya. Ama neye yarar? Köpeğin biri memurluğuna güvenip de hoparlör diye tutturdu. Bucağın bir ucundan öteki ucuna bir tel çekti. Bir de şeyh ibriği gibi bir şey takılar ucuna. Oturduğun yerde «zort zort» konuş. Hal-kın duyması orada kalsın, dağdaki kurtlar kuşlar korkudan buralarda görünmez oldular. Sesimizin pekliği elbet para etmez.»

Delo yeniden balgam tükürdü. Bağların kıyısına dek gelen sürüye baktı. Eskiden olsaydı tüfeğe sarılır, havaya bir kaç el ateş eder, çobanı uyarırdı. Şimdi kayıtsızdı. Sanki buralara yıllarca bakan kendisi değildi. Derin bir iç geçirdi.

Kentten kendisi için gelen yazıyı ezberlemişti: «Kır bekçileri kırlarda asayiş sağlıyacaktırlar. Merkezlerde hiç bir yetkileri yoktur.»

O günden sonra Delo iyice unutuldu. Eskisi gibi rüşvet de yiyemiyordu. Yılda üçyüzelli lirayla geçinmek zorundaydı.

Bağlara giren sürüye baktı. Yüreğinde bir şeyler sürekli olarak kırılıyordu. Yüzü buruştukça buruştu. Fırlayıp, tüfeği havaya boşaltmayı geçirdi içinden. Sonra, yeni kurulan orman idaresi aklına gelince vaz geçti.

Bucağın yakına orman idaresi kurulmuştu. Orman için özel bekçiler vardı. Hem de bir kaç kişi. Arabayla dolaşan, çizmeli, gocuklu bekçiler. Delo artık orman

işlerine de karışmıyacaktı. Zaten iyi şeyler duymuyordu. Kır bekçilerini kaldıracaklarmış!

Kayanın üzerinde uzun zaman oturdu. Sürü bağlardan kendiliğinden çıktı. Gün akşama kararıyordu. Hızlanan yel güz akşamında insana ürperti veriyordu.

Şapkasını başına geçirdi. Bunun dışında karanlığa ve yele aldırmadı. Canı eve dönmek istemiyordu. Yelin sağa sola savurduğu kuru yaprakların hışırtısı Delo'nun acısını arttırdı. Artık onlara sahip çıkamıyacaktı. Çaresizlikten kesik kesik soluyordu. Boğazındaki hırıltı bu solumayla arttı. Gözleri sulanmıştı. Kulağına gelen çakal seslerine acı bir gülümsemeyle karşılık verdi. Sonra:

«Uluyun ulan çakallar uluyun. Siz de anladınız ki kimse artık Delo'ya yüz vermiyor. Delo artık işe yaramıyor. Uluyun domuz çakallar uluyun» diyerek söylendi.

Yel uzaktan ince ince yağmur getirdi. Delo üşüdü, ürperdi. Yelin sesi karanlıkla birlik koyulaştı. Çaresiz kalıp kestirme yoldan eve yöneldi.

Giderken karanlıkta orman idaresinin çaktığı kazıklardan birine takılıp, yerlere yuvarlandı. Elini götürünce bacağına kanadığını ılık ıslaklıktan anladı. Öfkesi dinmedi. Başka bir kazığa geçti. Onu da kırdı. Başka birine geçti. Sırayla kırıyordu. Baktı olmayacak, şapkasını çıkarıp, tüfeğini yere bıraktı. Yel esiyor, yağmur koyu karanlık gecede çiseliyordu.

Sonunda yel hızlandı. Yağmur arttı. Delo'nun yüzü terlemişti, ama bedeni üşüyordu. Üşümesi ve boğazındaki hırıltı arttı. Yağmur kamçılıyordu. Sonunda yele ve yağmura dayanamadı, yoruldu. Kazıkları çekişleri giderek yavaşladı...

Ayağındaki yara soğuduğundan sızısını duyuyordu. Öteki köylere dek uzayıp giden kazıklarla baş ede-

miyeceğini anlamıştı. Öfkeden göz yaşları yağmura karışıyordu. Çaresizdi. Bıraktı kazıklarla uğraşmayı. Şapkasını ve tüfeğini bıraktığı yere döndü. Onları çamurların içinde güçlkle arayıp buldu. Kamçılıyan yağmura, uğuldayan yele aldırmadan, aksiyarak, kayıtsız ve yorgun adımlarla karanlığa daldı...

KUDUZ ETİ

Beş altı yaşlarında kara ve ince bedeni, yalın ayaklarıyla, saçlarını yele vermiş, olanca gücüyle koşuyor, soluğu tikanınca da durup, yeniden bağıyordu.

«Ana anaaa, kız ana, it kaptı, Hanifi ağamı it kaptı.»

Yorulunca duruyor, soluğunu yenileyip tekrar sokaklardan toz kaldırıyor. Bir ara kafası oyun yerinde bıraktığı aşıklara takıldı. Durdu. Anasının boyamış olduğu kurşunlu aşıklarına. Mavili yeşilli aşıklarına. Sonra yeniden evden yana koştu.

Öteki çocuklar köpeği taş ve sopalarla kovalamaya başladılar.

Hanifi seke seke eve gitti. Bacağındaki diş yerinde ince bir sızı vardı.

Çocuklar köpeği bir ağuln içinde kısırdılar. Hayvan kuyruğunu kısmış, dili dışarda soluyordu. Arada bir yaklaşan ya da taş atan çocuklara diş gösterip, hırlıyordu.

Çocuklardan biri bağırdı:

«Kuduz, kuduz bu it, anamın ölüsünü öpem kuduz bu! Kaçın!»

Sözünün bitiminde koştu. Gerilerde yüksekçe bir yerde soluyarak durdu. Onu öteki çocuklar izledi. U-

zaktan köpeği kollamaya başladılar. Köpek çevresindeki çocukların çekildiğini görünce, ağıldan çıktı. Kuyruğunu kısararak koştu bir yanlara.

«Hanifi'yi kuduz it kaptı!»

Dalga dalga yayılan haberi alan köyün erkekleri, birer ikişer, kapılarını sıcak gün ışığına açtılar. Silâhlıydılar.

Çocukların kafasındaki aşıkların yerini kuduz köpek aldı. Kadınlar fısıldaşıyordu. Hanifi'nin evine gidenler oluyordu.

Muhtar eli kuşağında:

«Bu iti vurup, etini Hanifi'ye yedirmek gerek. Yoksa kudurur gider. Önünü alamazsak kudurganlık dağa taşaya yayılır.»

Köpeğin vurulmasına karar verildi. Çocuklar önde, sağa sola koşup, köpeği aramaya başladılar. Arkadan da erkeklerle kadınlar onları izliyordu.

Erkekleri izleyenlerden gebe Nergiz kadının damığı sulandı, yutkundu. Aşeriyordu. Elinden tuttuğu çocuğun kulağına eğildi:

«Hanifi gile et verdiklerinde, muhtar emmine it beni de kaptı de!»

Çocuğun sevinçten gözleri parladı. Sabırsızlıkla anasının elinden kurtulmak isteyip, önlere giden muhtara:

«Muhtar emmiii» diye seslendi.

Anası kolunu çimdikleyip, sözün gerisini önledi:

«Şimdi olmaz, sonra.»

İşildadı çocuk. Anasının elinden kurtulup, önlere koştu...

Köpeği bir damın gölgesinde uyur gören çocuklar bağıştılar. Uyanıp, kalabalığı gören köpek, arkaları dönmeye niyetlendi. Ama çocuklar sokağın başını

tutmuşlardı. Yanmış bir evin yıkıntısında sıkıştırılan köpek, silâh seslerine bir iki çarpıntıyla karşılık verdi.

Köpeğin ölüsü, alanda, yaprakları susuzluktan buruşmuş bir dut ağacının dalına asıldı. Yüzülüp temizlendi.

Köy halkı alanda toplanmıştı. Kuduz olayları üzerine konuşuyor ve üzerine sineklerin inip kalktığı eti seyrediyorlardı. Köpekler atılan parçalar üzerinde hırlaşıp çekişirken, kediler yan gözlerle ortalığı kolluyorlardı.

Muhtarın çevresinde dolanan Nergiz kadının çocuğu, etin temizlenmiş olduğunu görünce sokuldu. Muhtarın işliğinden çekti.

«Muhtar emmi..!»

Muhtar çocuktan yana eğildi. Yalanı biliniyormuş gibi kızardı çocuk:

«Geçende bu it beni de kâpmıştı»

Muhtar ilkin şaşırıldı. Düşündü.

«İyi sana da veririm»

Muhtar, köpeği yüzüp temizliyen kır bekçisine eti üçe böldürttü. Bir parçası Hanifi'nin anasına, bir parçasını hasa ve yaşlı Satı Ana'ya, geri kalanını da Nergiz kadının çocuğuna verdi.

Hanifi'nin anası ve kardeşi, etlerinden başkalarına da verildi diye kızgın döndüler eve. Ana eti tuzlayıp rafa kaldırdı. Etin çokluğunu görünce kızgınlığı azaldı.

Yatakta yatan Hanifi'nin başına dikildi kadın:

«Ah oğlum, şimdi rahmetli baban sağ olsaydı kuduz etlerimizi ellere kaptırır mıydık? Haydi, Nergiz kadın aşeriyor zavallı. Ete dayanamamış, canı çekmiş, oğluna istetmiş. Ya Satı oruspusu?..»

Raftaki eti indirdi, parçaları elleriyle tarttı.

«Çok, çok... İyice doyarız çocuklar»

Yüzü pembeye değdi. Kendisini akşam serinliğine vermek için geniş adımlarla dışarı çıktı. Evin çevresini dolaştı. Ardındaki mor dağların küçücük görüldüğü kurak yazıya baktı. Akşam esintisi sararmış üzerlik otlarını hışırdatıyor, yüzünü okşuyordu. İçini yoklayan sevinçle üzerlik tohumlarını toplamaya koyuldu. Yıllardır ilk olarak bu tür bir sevinç yüreğine bağlanıyordu. Kendilerini ete kavuşturan oğluna türküler yakarak, sararan üzerlik tohumlarını önlüğüne dolduruyordu.

Kendi evine girmeden Sosın Ana'nın bir qdalı barınağına girdi. Evine Sosın Ana'yla birlikte döndü. Hanifi'ye tuz çevirip üzerlik yaktılar. Okudular geniş geniş. Sosın Ana bunca et olan evden ayrılmak istemiyordu. Ama yediremedi sonunda yoksul ve cılız bedene, evden ayrıldı.

Akşam indi ezanla birlikte. İrinli gözleriyle dolaşan bir iki azat edilmiş eşekle, kemikler üzerinde çekişen kedilerden ve köpeklerden başka canlı kalmadı alanda. Aşık oyunları gün doğumuna itildi. Karanlık damlara tezek ve deve dikenleri taşındı.

Ana, önlüğüyle yel koşturuyordu ocaktaki tezeklere. Çocuk da elindeki bez parçasıyla tuzlanan ete konan sinekleri kovuyor, kabın kenarına yığılan bulanık et suyuyla oynuyordu.

Tezeği köze veren ana. etleri parça parça közlere bıraktı. Oğlundan yeni tezek istedi. Tezeği getiren çocuk, sabırsızlıkla közdeki etlere dokundu. Ana kızdı. Çevrilen etlerin kokusunu birlikte duydular. Ana, pişen etleri sahanın içine bırakıyordu. İkisi de sahandaki etleri gözleriyle yokluyorlardı.

Kemikli bir parçayı sıcak sıcak eline alan çocuk, elleri yanmasın diye eti bir avucundan ötekine aktarıp durdu. Azar azar, kıymazcasına yedi, tüketti. Bir

sahandaki etlere bir elindeki kemiğe baktı. Tek gözle kemiğin içini araştırdı. Sonra iliğini emdi. Baktı, yine emdi. Bir şey gelmedi. Yeniden baktı. Raftan aldığı tahta kaşığın içine vurdu kemiği, iliği çıksın diye. Ana yumuşak bir sesle:

«Kaşığı kıracaksın» dedi.

İçinden bugün çocuklarına kızmak gelmiyordu. Oğlunu dışarı gönderip, ince bir çöp getirtti. Gelen çöple çıkarttığı ince ince ilikleri çöpün ucunda çocuğuna yalattı.

Ardından hem kendisi yedi, hem de hastalığının nazındaki Hanifi'ye yedirdi.

Tezek dumanlarını avurtlarıyla kovalıyan ananın eteğine yapışan küçük çocuk, ince sesiyle yalvardı:

«Ana az daha ver..!»

Ana mutlu, gözleri dumandan kızarık, yanakları sıcaktan pembe üstü yanıtladı:

«Çağam, bu işin yarını, öbür günü, yemeği, aşısı da var..!»

ONLARDAN YANA

Kadın gözlerini kısıarak, Aşağıoba köyü üzerinde dönen helikoptere baktı. Ardından hızla içeri girdi. Yeri sarsarcasına yürüyerek, uyuyan kocasının yanına vardı, onu sallamaya başladı. Sallarken de «gündüz uykusu ağır olur» diye düşündü.

«Hey Haydo» dedi «Kalk, yine geldiler. Yine geldiler, yine!»

Adam bedeninin alt kısmını oynatmadan, uzandığı hasırın üzerinde doğruldu. Uzamış kırçıl sakalları yüzünün hüznünü arttırıyordu. İri gözlerini boşluğa dikti. Kadın, çömeldiği yerden ona bakıyordu. Bir süre kaldılar. Sonunda adam:

«Ama onları bulamıyacaklar» diye fısıldadı. «Ver» dedi aceleci bir sesle «Çabuk lastiğimi ver. Bakayın ne yapıyorlar?»

Kadın kenarlarına ipler dikilerek insanın baldırlarının sığacağı kadar kesilen araba lâstiğini adamın yanına bıraktı. Yardım ederek, bacakları tutmayan kocasını bunun içine oturttu. Lâstiğin iplerini alışkanlıkla adamın bacaklarına doladı. Ardından eski papuçları adamın ellerine geçirdi. Adam kollarının yardımıyla sürünerek dışarı çıktı. Bir şey yitirmiş gibi şaşkın ve aceleciydi. Kapının önünde durdu. İlk kulak-

verdi. Sonra da elini gözlerine siper ederek, Aşağıoba köyü üzerinde dolanan helikoptere baktı. Gözlerini ayırmadı uzun zaman. Yıllarca önceydi. Bir helikopter üzerinde dolanıp durmuştu. Kore'de savaşıırken, dokuz günün acıkmıştıydı. Kapının önünde, ayakta durup, helikopteri gözleyen kadınına hırsıyla baktı. Bağırarak:

«Biliyorum. Bu adam ne çok anlatır diyeceksin. Haklısın. Sakat bir adamın kahrını çekmek kolay değildir. İster dinle ister dinleme. Ben anlatacağım. İçinden bağırarak, bar bar bağırarak anlatmak geliyor Şunlara bak. Anlatmazsam boğulurum. Patlarım, ölürüm. Deli olurum. Benim yerimde kim olsa o anlatır. Eskiden nasıldım? Kuştum kuş. Uçuyordum. Haydi dedin mi ta şu ana yola varırdım. Şimdi öyle miyim? Bayramlarda, boş zamanlarda nişana taş atardık. Kaç taşım nişanı devirmedi? Bak şimdi; taş atmakla meşhur bu yörenin erkekleri arasında ben yokum. Neden, neden..?»

Adam her şeyi kadını yapmış gibi gözlerini açmış, kinle ona bakıyordu.

«O koca adamdan, söz anlatacak bir dilden başka ne kaldı? Kocakarı oldum gitti. Ben elin gâvur memleketlerinde, Kore'lerde savaşmış adamdım. Şimdi kim takar Kore'yi?»

Soluklandı. Yüzü ağlıyacak gibi büzülmüştü. Şaşkıncıdır. Yeniden Aşağıoba köyüne baktı. Helikopter dönüyordu. Köyün kıyısında cemseler, yollarını yitirmek için birbirinin ardı sıra giden kaplumbağa yavru-
ruları gibi dizilmişlerdi.

Kadın, kocasının yine kızdığını anladığından gelip, yanına çömeldi. Ellerini dizlerinde kenetliyerek, gözlerini kısıp, kocasının baktığı yere baktı.

Kadının kendisini dinleyeceğini anlayınca, adam

gözlerini helikopterden ayırmadan konuşmaya başladı:

«Nasılım?.. Allah seni inandırсын dokuz gün bir şey yememişim. Neredeyim? Kore'nin gâvur ormanlarındayım. Bizim buralar olsa, hangi taşın altında kaç böcek olduğunu saymadan söylerim. Ama burası Kore. Arkadaşlarımı ormanda yitirdikten sonra, tam dokuz gün ağzıma bir zeytin bile koymadım. Kendimi ölmüş kabul ettim. Onuncu gün bende takat kalmadı. Bir asma köprüyü geçip, çayın kıyısına uzandım. Ölümü beklemekteyim. Bir ara sesler duydum. Dikeline şaşırp kaldım. Üç tane Çin askeri asma köprüden geçiyorlar. Ölmeye ölmüşüm, hiç olmazsa bir kaç komünist gâvurun canını alayım da öyle öleyim dedim. Şöyle avucumu dolduran taplı çay taşlarından elime aldım. Son gücümü kullanıp, nişanladım. Nerelerine? Sırasıyla üçünün de alınlarının çatına. San ki yıldırım çarptı. Tüfek ne ki? Tüfek yok, ama olsa da atmam. Böyle siperli bir yerde bizim buraların taş nişancılığı nerede, tüfek nerede? O da taplı çay taşlarıyla!»

«Ben sandım üç kişiler. Yanılmışım. Sözü'n kısısı bir daha bir daha derken tam ondört Çinli askeri çaya vurdu. Çayın azgınlığının da hesabı tutulmaz. Ötekiler ne olduğunu anlamadan sessiz sedasız çekip gittiler.»

«Ben bu işleri yaparken, uzaktan bir helikopter paçalı güvercin gibi alçalıp yükseliyordu. Sonra yaklaşıp, üzerimde bir iki kere döndü. Tanıdım. Sevindim. Bizim Amerika'nın. Ama ben el kol ettiysem de dinlemedi. Çekti gitti. Bir şey anlamadım. Sonra öğrendim ki helikopterdekiler beni dürbünle gözlemişler. Ben çay taşlarına eğilip kalkarken, sırtımdaki numardan Türk olduğumu anlamışlar.»

Helikopterden umudumu kestim. Baktım olmaya-

cak yeniden yürümeye başladım. Yürüme de söz mü? Sürünüyorum. Bir yola çıktım. Uzandım yattım yolun ortasına. Bir araba gelip önümde durdu. Gözümü açtım ki silâhla üzerime geliyorlar. Anlattım durumumu el kol işaretiyle. Beni arabaya aldılar. Kendi karargâhlarına götürdüler. Acıktığımı anlatmaya çalıştım. Hemen kendi Amerikan yemeklerinden getirdiler. Bir iki lokma çiğnemedem midem bulanmaya başladı. Kustum sarı sarı. Nasıl ettiysem yiyemedim. Dokuz günün acıkmışıyım. Adamlar baktılar olmuyor, bir iğne yaptılar. Çok geçmeden yemeye başladım. Sonra da uyudum.»

«Uyandığımda Türkçe bilen birini karşıma getirdiler. Adamın ilk sözü «Savaş bitti» oldu. Hem sevindim hem de şaşırdım. Anladım ki biz ormanlarda boşuna dolaşıp, kurda kuşa yem olmuşuz. Çok geçmeden beni yüksek rütbeli birinin yanına götürdüler. Helikopterdekiler yaptıklarımı bir bir anlatmışlar. Adam beni nasıl sever, sırtımı nasıl sıvazlar sorma gitsin. Sonra dışarı çıkardılar beni. Milleti başıma topladılar. Ben anlatırım, dilimden anlıyan da onlara çevirir. Dinleyen subaylar, erler bağrışıp, gülerler yaptıklarına. «Türk Türk» diye bağırıp dağı taşı inletirler. Benim şişmemin de hesabı tutulmaz artık.»

«Sonra nişan diktiler. Diktikleri nişanı taşla devirdim. Onlar bağırırken, ben coşup diktiklerini deviririm. Türklüğümü tanıtırım diye sevinçten içim akıp gider. Nişandan sonra beni omuzlarına alıp gezdirdiler. Nasıl sevindim. Bir yandan da utandım. O iş de bittikten sonra, bir alana toplanıp beni ortalarına aldılar. Beklemeye başladık «Komutan gelecek» dedi dilimden anlıyan Amerikalı subay. Komutanın o heybetini ben hiç bir yerde görmedim. Korkudan dizlerimin bağı çözüldü. Adam bir konuşma yaptı, dersin gök

gürlüyor. Korkumu alkışlar dağıtmasa orada düşüp bayılacağım.»

«Sonunda o madalyalardan küçüğünü mememin üstüne taktılar. Büyükten Türk askerinin hepsine verdiler. Ama benim gibi iki madalyası olan çok azdır. Bir de kutu içerisinde büyük bir adam olduğumu yazan bir kâğıt verdiler. Beni komutanın yanına aldılar. Er, subay demeden, sıraya girip, teker teker, önce komutanla, sonra benimle tokalaştılar.»

«Ben ne kadar Türkler dediysem de beni dinlemediler. Birkaç gün alıkoydular. Her şey ayağımın altında, bir dediğim iki olmuyor. Beni her yere götürüyorlar. Top oynama mı dersin, kumar oynama mı dersin, sazlı sözlü eğlenip, karı oynatma mı dersin. Baktım askerliğe benzer yan yok. İyi dedim. Şimdi bizim arkadaşlar da böyle eğlenir! İçim rahat.»

«İki üç gün eğlentinin her türlüünü yaptıktan sonra beni bizimkilerinin karargâhına götürdüler. Geldim ama Allah'ımı da yitirmiş gibi şaşırımdım. Talim üstüne talim. Yeme yok içme yok. Her taraf pislik. Yaralıları bir yanda inler, hastalar bir yanda. Kimse'nin kimseden haberi yok. Çoğu ormanlarda yitip gitmiş. İşte ben ilk kez o zaman anladım bunları!»

Adam sözün burasında durdu. Eliyle aşağıları göstererek, hırslı hırslı:

«Bak» dedi «Şimdi onlara karşı çıkanları arıyorlar. Ama bulamıyacaklar.»

Adam yeniden soluklandı. Kadın da bir yılan gibi toparlanıp çöreklenmekten kurtardı kendisini. Sırtını duvara vererek, kocası gibi bacaklarını uzattı. İkisi de Aşağıoba köyüne bakıyorlardı. Helikopter avını vuracak yaşlı bir kartal gibi süzöldükçe süzülüyordu.

Adam «Görmüyorum ama şimdi orada ne yaptık-

larını biliyorum» dedi yavaşça. Sürdürmedi konuşmasını. Sustu...

Arama sırasında olanları çıkarmaya çalışıyordu. Ninelerin enfiye kutularını döken, gelinlik kızların çeyiz eşyalarını zevk için karıştıran insanları düşündü. Onları kafasında canlandırırken öfkesi arttı. Karısına dönmeden yüksek sesle:

«Sen bilmiyor musun sanki? Askerden, Kore'den döndükten sonra acımızdan ölecektik. Ziraat Bankasının kooperatifine gitmedin mi? «Köylülere kredi veriyorlar, git sen de iste» dediler. Ben de gittim. Dedim böyle böyle. Kredi isterim. Bana «Malın mülkün var mı?» dediler. Yok dedim. Başka ne diyebilirim? «Yoksa kredi de yok» dediler. Çünkü krediyi, malı mülkü, bağı bahçesi olana veriyorlarmış. Krediyi ne karşılığı vereceğiz diye sorduklarında apışıp kaldım. O zaman kendi kendime «Ulan mal mülkü olan zaten geçimini sağlıyor. Kredi de üstünün tuzu biberi olur» diye düşündüm. Ama kimseye de bir şey anlatamadım.»

«Sonunda aklıma madalyalarım geldi. Onlara güvenerek doğru müdürün odasına girdim. «Kore'de savaştım. Ondört Çinliyi taşla çaya devirdim. İki madalya aldım. Memenin üzerinde dikililer. Ben de kredi isterim müdür bey» dedim. Adam bana sinsi sinsi bakarak güldü. Anladım alay edecek. «Sen» dedi «Kore'ye gitmiş iki madalya almışsın ama kafanı değiştirmemişsin. Hiç bağısız bahçesiz adama kredi verilir mi? O parayı alıp yiyeceksin. Çünkü sizin gibi adamların nefesi açlıktan kokar. O parayı alır ya eksikliğini tamamlarsın, ya da borcuna verirsin. Parayı alıp yedin. Sonra..! Ama ötekinin bağı var, bahçesi var. Alacak o parayı işletecek, hem kendisi hem de biz yararlanacağız. Ya hemşerim! Her Kore'ye gidene para

verirsek isimiz iş. Kore devri geçti. Sen başka bir iş tutturmaya bak.»

Adam başını sallayıp, gözlerini anlamlı anlamlı açarak:

«Bilirsin eli boş döndüm köye» diye sözünü bağladı.

Sözünün burasında, boynunu uzatarak, Aşağıobadan yana gözlerini açtı. Eliyle, bir solucan ölüsünün başına üşüşen karıncalar gibi, köyün kıyısında toplanan köylüleri göstererek:

«Bak» dedi «Topluyorlar. Konuşma yapacaklar. Geçenlerde bizim burada yaptıkları gibi göz dağı verecekler. Korkutacaklar. Bir ikisini dövecekler. Onların yerini söyleyene para verecekler. Ama onları bulamayacaklar!»

Sustu. Kılı yanakları kirli sarılığını yitirmiş, pembeye çalıyordu. Öfkesi titremesinden belli oluyordu.

Adam, parasızlık yüzünden ikinci kez kente gidişini hatırladı. Karısının isteği üzerine madalyaları satmaya götürmüştü. Kuyumcu madalyalara şöyle bir baktıktan sonra «Bunlar maden. Para etmez» deyip kayıtsızca geri vermişti. «Bunlar Kore malıdır. Ta Kore'den verdiler. Ondört Çinliyi öldürdüm» diyecekti, diyemedi. Kuyumcu bir kadına bilezik tartmakla uğraşıyordu. Başka kuyumcular da aşağı yukarı aynı şeyi yapmıştı. Ondan sonra madalyaları takmaktan vaz geçip, evin bir kenarına atmıştı.

Dışarı çıktıklarından bu yana kadın ilk kez, korkarak kocasına:

«Döverler mi?» diye fısıldadı.

Adam başını çevirerek, aptal elbet döverler der gibisinden çirkin çirkin baktı karısına. Kadının korkudan yanakları kızardı. İkisi de sustu.

Sonra adam kadınına kızdığına pişman olarak, u-sulcacık:

«Döverler» dedi «Hiç olmazsa korkutmak için dö-verler. Önceki aramada bizim köyden kaç kişiyi döv-düler, görmedin mi?»

«Dövdüler, ama onların silâhı var diye ihbar var-mış» diyerek kadın şaşkınlığını belirtti.

Adam umursamaz görünüp, elini sallıyarak:

«Onlar hep uydurma. Amaçları göz dağı verip, korkutmak» dedi.

Kadın biraz durakladıktan sonra, kocasının yu-muşak konuşmasından yüreklenerек:

«Sen hep onlardan yana mı olacaksın» diye korkusunu belirtti.

Adam bağırarak:

«Elbet olacağım. Kaybedecek neyim var?» dedi.

Aşağıoba köylüleri dağılınca teker teker görün-mez oldular. Cemseler kımıldamaya başladı. Helikop-ter dolanıyordu...

Adam durgunlaşmıştı. Yakınır gibi:

«Bir kaç yıl işler gündelikle yürüdü. Ama sonra gördün işte. Bir çizme bile alacak paramız olmadı. Ya da kıyamadık paraya. Kıyamamak yoktur demektir. Sonunda gördün işte ne oldu.»

Yeniden sustular...

Çeltik tarlasında suyu ayarlıyacak gündelikçi a-ramışlardı. Güz üstü çeltiğin suyu buz gibi olduğun-dan kimse yanaşmamıştı. Sonunda çaresiz kendisi git-mişti. Çeltik sahibinden çizme istemişti. Uzunca, kasık lara değen çizmelerden. Bulamadı. Baktı ki iş de el-den gidecek, donunun uçkurunu çözdüğü gibi daldı çeltiğin arasına. Bir iki gün çıplak çıplak suyun için-de çalıştıktan sonra bacaklarını bir ateş sarmıştı.

Ağlıyacak bir yüzle:

«Hastanere iki gün yatmakla felç iyi olur mu? Olmaz. Üstelik madalyalarımı gösterdim diye doktorlar benimle eğlendiler. Bu da yetmiyormuş gibi «Şu kadar para olmazsa iyi olmazsın» dediler. Sonunda da iyi de olmadık!»

«Sağ olsunlar, köyden eski bir traktör tekeri parçalayıp, altımıza verdiler de götümüz aşnmaktan kurtuldu!»

Adam daha konuşacaktı. Ama kadın, cemselerin kendi köylerinin yoluna girdiğini görünce, şaşkınlıkla ayağa fırladı.

«Geliyorlar» dedi «Yukarıobaya geliyorlar.»

Adam o yana baktı. Gelsinler der gibisinden başını salladı. Eski pabuçlarını ellerine geçirerek içeriye doğru döndü. Yüzüne bir güven gelmişti. Hafiften gülüyordu.

«Gelsinler» dedi «Ama onları hiçbir zaman bulamayacaklar!..»

YAPI BEKÇİSİ

Beton ustaları beşinci katın kalıplarını söküp evlerine gitmişlerdi.

Remzi, tahtaları sökülen katın beton iskeletini hortumla suladı. Aşağı indi. Sağa sola yığılan tahtaları duvarın dibine yığıdı. Çivi kutusuyla keseri aldı. Altıncı katın beton iskeleti için hazır olması gereken bu tahtaların çivilerini sökmeye başladı. Çivileri sökerken, sokakta seksek, topaç oynayan, bağıran çocuklara da arada bir bakıyordu. Çıkardığı çivileri kutuya atıyor, tahtaları da bir kenara yığıyordu.

Yaşı otuzu geçmişti. Nişanlıydı. Bir kaç ay çalışıp evlenecekti.

Çivileri, yüzüne ve bedenine uyan zayıf kollarıyla çekerken kente gelişini ansıdı. İlk kendi köylüsü olan trenci Arif'in yanına gelmişti. O bir iş bulamayınca, yine kendi köylüleri olan zabıta memuru Aziz'e gitmişlerdi. O da bu işi bulmuştu.

Gece yapının bekçiliğini yapacak, gündüz de yapıda çalışanların ufak tefek işlerini görecekti. Ayda beşyüz lira alacaktı.

Ustalara işçilere su taşıyor, sigara yiyecek alıyordu. Boş kaldıkça çivi çekiyor, beton suluyordu. Gece de bekçilik yapıyordu.

Günde iki öğün domates, biberle akşamı getiriyordu. Avurtları çökmüş, göz halkaları morarmıştı. Buna karşılık üç ayda altıyüz elli lira yığmıştı. Çivileri çekerken bundan sonra yığacağı paraların hesabını da yapmaktan geri kalmıyordu.

«Güze bin lira olur» diyordu.

Bunu derken de içindeki kötü burukluğu atmaya çalışıyordu.

«Ya alamazsam..! Ya alamazsam..! Ya alamazsam..!» sorusu kafasında durmadan tekrarlanıyordu.

Yığıldığı parayı kendisine iş bulan zabıta memuruna borç vermişti. Oğlunu evlendiren zabıta memuru para yetiştirememiş, Remzi'den borç almıştı. O da iyiliğe iyilikle karşılık vermişti.

«Ya alamazsam!..»

Ardından,

«Alırım alırım, iyi adamdır» deyip kendini avuttuyordu.

Onu bu düşüncelerden sokakta oynayan çocukların bağrıışmaları kopardı. Karşı evin genç kızı, yine evin önündeki betonu serinletmek için dışarı çıkmıştı. Oyunları bozulan çocuklar bağrışıyorlardı. Kız arada bir çocuklara hortumu çevirip, onları ıslatmaya çalışıyor, onlarla oynuyordu. Çocuklar da hoşlanıyorlardı bundan. Birbirlerini aniden kıza doğru itiyorlardı. Kimi çocuklar da gizlice sokuluyor, kız da aniden hortumu onlara çeviriyordu.

Remzi'nin gözleri kızın gencecik bedenine yapıştı. Çivileri çekiş biçimi bozuldu. Kıza bakıp yutkunuyordu. Çivileri çekmekten vaz geçti. Kamburunu çıkararak ellerini dizlerinde birleştirdi. Gözlerini kızıdan ayıramıyordu.

İçi akıyordu biryerlere. Yorgunluğunu, açlığını,

uykusuzluğunu unutmuştu. Kafasında çıplak bedenini düşleyerek, kıza boş gözlerle bakıyordu.

Kızın anası da dışarı çıkınca Remzi irkildi. Kadının saçlarını eşarpı ile bağlamıştı. Elinde süpürge vardı. Kızıyla konuşmaya başladı. Remzi, oturmağını onları daha iyi izleyebileceği bir yere çekti.

Kız sularken, anası da süpürmeye başladı betonu. Kadın suları süpürgeyle ondan yana kovalarken, açık yakasından taşacak gibi olan memeleri Remzi'nin gözlerini ufaltıyordu. Arkasını döndüğünde de, tüyleri yolunmuş beyaz bacakları kalbinin atışlarını hızlandırıyor. Bir yandan utanıyor, bir yandan da görünmekten korkuyordu. Kadın sallandıkça, Remzi, bu bacakları iyice görebilmek için daha çok eğiliyordu.

Akşam indi. Kısa sürdü her şey Remzi'nin gözlerinde. Kapılar kapandı. Çocuklar evlerine dağıldılar. Remzi yalnızlığını duydu. Ama içi sıcacık, yanakları pembeye yakın, yüreği bir şeyler yapmaya niyetli. Birden karar verdi. Sabununu aldı. İş bitmiş, kullanılmayan kireç kuyusu üzerinde, geçici olarak kurulan tahta yüznumaraya girdi. Şeker çuvallarından perdeyi iyice çekti. Avucuna tükürdü. Tükürdüğü avucunda sabunu iyice döndürdü. İlk nişanlısını gözleri önüne getirdi. Saçları örgülü gencecik nişanlısını. Sonra utandı, ezildi. Suçlu gibi tiksindi kendinden. Kıyamadı nişanlısına. Ardından kıızı düşledi. Ondan da kadının beyaz bacakları kopardı. Kadına kararlandı. Gözlerini yumdu. Tahta yüznumara gıcırdadı. Kalbi hızlandı. Yanakları ve kulak memeleri mora verdi kendilerini.

Gözlerinde doymamışlık, yüreğinde pişmanlık, «Tanrı bağışlamasa da ölecek değilim ya» diyerek

yiiznumaradan çıktı. Hortumun ucunu yüznumara-ya çekti. Titreyerek yıkandı. Temizliğe kavuştu.

Kentin ışıkları akşamı veriyordu. Açlığına ve yorgunluğuna aldırmadan abdest aldı. Tahta seccadenin üzerinde namaza durdu. Dualarına, arada bir, kadın, nişanlısı, paraları, zabıta memuru karışıp durdular. Zor sonladı namazı. Tesbih çekiminden sonra sıra yalvarmaya yakarmaya geldi. Yakarmalarla birlikte kadın yine beyaz bacaklarıyla göründü. Kurtaramadı kendini kadından. Günaha girmemek için kısa kesti yalvarmayı yakarmayı.

Yorgunluğunun farkına vardı. Dudakları kurumuştur. Kesekağıdından bir parça kurumuş ekmekle biber çıkardı. Tuzladı, dolayıp, yemeye koyuldu. Ardından musluğa vardı. Suyu akıtıp, soğuttu. Ağzını musluğa vererek yüreğinin yanmışlığını giderdi. Katlı yorganını açtı, üzerine oturdu. Elbiselerini çıkardı. Yastık olarak kullandığı tuğlaların üzerine özenle katlayıp koydu. Uzandı. Kentteki gazinolardan sesler geliyordu. Bir ara buraların özlemini duydu. «Buralar bana çok uzak» diye düşündü. Ellerini başında birleştirdi. Zabıta memuruna verdiği paraları nasıl alacağını kurdu kafasında. Uykusu yoktu. Yapının yer yer açık iskeleti arasından kırpışan yıldızlara bakıyordu. Daldı gökyüzüne. Nişanlısını yaşadı. Ardından iyimserliğe uzandı:

«Paraları alırım, hem de söke söke alırım» diye fısıldadı.

Düşüncesi kurak topraklarda tükenen cılız bir suya benzedi. Uyumak için gözlerini yumdu. Uzun zaman öylecene kaldı. Caddeden kendisine seslenilince doğruldu. Yerini bildirdi. El feneriyle yol gösterdi gelene.

«Partiye» dedi, gelen beton işçisi.

Arkadaştılar...

«Partiye» dedi yeniden «Haydi Remzi partiye. Bugün partide toplantı var.»

Uykusu gelmediği için bu habere sevindi.

«Bir şey anlamıyorum ya, olsun, nasıl olsa uy-kum yok» diyerek düşüncelerini sese verdi. Daha ön-ce de gitmişti bir kaç kez.

Salona girdiklerinde masada şişmanca bir adam bağırarak bir şeyler anlatıyordu. Ses dışarı gitmesin diye kapı ve pencereler kapanmıştı. Gençten biri ken-dilerine yer buldu. Salon ağzına dek doluydu. Sıkışıp, üç kişi iki sandalyeye oturdular. Ağır bir ter kokusu vardı. Sigara dumanı insanın gözlerini yakıyordu. Konuşmacı elini hızla masaya vurup, sözünü bağla-yınca, bir alkış, bir bağrışma koptu. Remzi'yle arka-daşı da alkışlayıp, bağrıştılar. Ardından gençten bir adam masaya geldi. Konuşması sakın ve etkiliydi. Çıt çıkmıyordu. Remzi, bu sessizlikten yararlanarak din-lemeye kararlardı. Kimi sözcükler kopuk kopuk ka-fasına takılıyordu. «İşçi, köylü, kurtuluş.» Ama ne denilmek istendiğini çıkaramıyordu. Sonunda hiç duy-madığı, anlamını bilmediği sesler, onu salondan, ko-nuşmacıdan kopardı. Zabıta memuruna, paralarına götürdü. Bir alıp bir veriyordu. Zabıta memuru ka-çıyor, o kovalıyordu. Bir türlü yetişemiyordu, tuta-mıyordu. Uykusu gelmeye başladı. Uykusunu arada bir bağrışmalar, alkışlar engelliyordu. O da silkinip, bağrışmalara, alkışlara katılıyordu.

Kızışan konuşmalar sırasında çay dağıtılmaya başlandı. Çaydan sonra uyuyup uyuyup ayıldı Rem-zi. Gruplar arasında fısıldaşmalar başlamıştı. Gece ilerliyordu. Remzi'nin uykulu yorgun gözleri sigara dumanını taşıyamadığından çapaklanmıştı. İyice bu-naldı. Gitmek istiyordu. Bir ara salonda yeni bir şey

oldu. Bir genç ayağa kalkarak, konuşmacının sözünü kesti:

«Arkadaşlar» dedi «İşçiler, köylüler, ezilenler böyle aydınlatılmaz.»

Daha konuşacaktı. Bağışmalar sesi bozdu. Ayağa kalkanlar oldu. Ortalık bir an karıştı. Gencin çevresini sardılar. İtişip, kakışmalar oldu. Remzi, gence acıyordu yalnızlığından dolayı. Yalnız olmadığını anlayınca acıması sevince döndü. Genç dışarı çıkarken arkadaşlarına:

«Yürüyün arkadaşlar. Bunlarla çalışılmaz. Bunlar zarardan başka bir şey getirmezler»

Remzi, gencin ardından gitmeye yakın bir istek duydu içinden. Kimse gitmediğinden o da gidemedi.

Biraz sonra dağıldılar...

İki arkadaş yanyana yürüyorlardı. Remzi, salonu terkeden genci düşünüyordu. Arkadaşına:

«Bir şey anladın mı» diye sordu.

Arkadaşı:

«Bir şey anlamadık ama eğlenip zaman öldürdük. Yoksa neye yarar» dedi.

Gönlü gençten yana, arkadaşından ayrıldı Remzi.

Genç bağırarak «Bu iş böyle yürümez» demişti.

«Bunu diyen nasıl yürüneceğini de bilirdi elbet» diye düşündü Remzi.

Yatağına oturup, elbiselerini çıkarırken, zabıta memurundan alacağı paraları için o genci arayıp, bulmaya karar verdi.

MEZARLIĞA BIRAKILAN KATMER

«Haydi kalk» dedi Adul kadın, uyuyan torununa «Haydi kalk, bütün sürüler gitti. Sen daha uyuyorsun. Çabuk oğlaklarla kuzuları topla.»

Konuşurken çocuğu sallıyordu. Çocuk bir iki kez döndü. Sonra ninesine kızarak, doğrulup yatağın üzerine oturdu.

Güneş daha kirliydi. Remzi, ninesiyle birlikte köyün oğlak ve kuzularını topladı. Hayvanları önüne katıp yamaca vurdu. Uykusu üzerindeydi.

Adul kalın, zayıflayıp, süzülen torununun ardından baktı. «Zayıflamayıp da ne olacak, bir şey yediği yok ki» diye düşündü. Sonra kararlı adımlarla dereden aşağıya doğru indi. Suyu yeni tükenmiş dere yatağındaki gölcüklerin kıyısından narpuz topladı. Topladıklarını evde haşladı. İki keçiden biriktirdiği tereyağından, haşlanmış narpuza birazcık katıp, kavurdu. Bir sahana koyarak, ekmek yapan komşu gelinine götürdü.

«Elif'im» dedi, «İnan ki, ay oldu torunumun ağzına bir lokma sıcak şey girmedi. Akşam sabah yediği ayran ekmek. Ben alışığım, ama o daha çocuk, dayanamıyor. Sana zahmet bu narpuzu katmer yap da yesin.»

Adul kadın, sıcacık, tereyağı, narpuz kokan, buğday ekmeğinden katmeri bir beze sararak torununu beklemeye başladı.

Sıcak ve sessiz bir kuşluk. Sürüler dağdan döndü dönecek. Yaşlılar duvar diplerine yapışmışlar. Bir parça nemli toprak bulan sürtünüyor. Kadınlar, arada bir suyu iyice kuruyan pınardan, develerin salınışına benzer bir salınışla, tulukla su taşıyorlar. Tuluklar, güneşte kabuklu böcekler gibi kara kara parlıyor. Sıcakların kudurgan yılanları bile sinmiş.

Bugün Adul kadın mutluydu. Torununun karnını doyurabilecekti. Bir göz damın perdahlanmış serin toprağında oturmuş, eski heybeyi onarıyordu. Arada bir kapıya bakıyordu. Remzi'nin her gün olduğu gibi sürüyü suya indirmesi gerekiyordu.

Remzi geldi...

Terliydi, öfkeliydi. Yorulmuştu. Gözleri sıcaktan açılmıyordu. Bedeni ot ve toprak kokuyordu. Perçemi alnına yapışmıştı. Adul kadın torununun perçemini topladı, terli yüzünü eteğiyle silmeye başladı.

«Bu yıl daha çok zayıfladın.» dedi «Hiç on yaşındaki çocuğa benzemiyorsun. Yoksa ananı babanı mı özledin?»

Kızarık gözlerini ninesine çevirecek, onları özlediğini gizlemedi.

«Evet» dedi ağlamaklı.

Adul kadın yüreğindeki acıyı gizliyerek,

«Üzülme oğlum» dedi «Yakında dönecekler?»

Remzi başını kaldırarak:

«Her yıl gidiyorlar. Bu yıl da gitmeselerdi olmaz mıydı?» diye yakındı.

«Oğlum gitmezlerse ne yiyip içeceğiz? İki keçiyle bir üzüm bağından başka neyimiz var?» diyerek acı-

ya bulanmış bir gülümsemeyle karşılık verdi Adul kadın.

Remzi bir şey diyemedi, yalnızca derin bir soluk çekti.

Remzi'ye güveniyorlardı. «Aslan gibi olacak» diyordu babası. Gübre yığınları üzerinde yıkmadığı, küfür etmediği çocuk yoktu. Anasına ninesine söver, babası çoğu kez duymamazlıktan gelirdi. Anası kendi aralarında oğlunu, kocasına yakındığında, babası güler gibi olur, «Olsun ulan, erkek adam böyle olur. Bir kaç yıl sonra gündeliğe beraber çıktık mı durumumuz çabuk düzelir. Hele şimdi köyün kuzularıyla uğraşsın. Üstüne varmayın» der geçerdi.

Bugün Remzi, ninesinin davranışlarından yiyecek bir şey olduğunu anlamış, aksilik etmiyordu. Diğer günler sürüyü suya indirince, ekşi ayranla arpa ekmeğini önüne koyan ninesine söver sayar, sonunda çaresiz yerdı. O da gülerdi torununa.

Adul kadın, ilkin Remzi'nin işliğini çıkardı. Sırtını, daha sarı tüylerin bitmediği koltuk altlarını sildi. Yere oturttu, önlüğüyle yel vurdu. Yeni perdahlanmış, serin ve loş toprakta gevşedi, uyudu Remzi. Ninesi önlüğünü belinden çözerek üzerini örttü . Yanına oturdu, heybesini onarmaya koyuldu. Heybeyi onarıırken, sessiz sessiz mırıldanarak türküler uydurdu torunundan yana.

Remzi uyandığında sıcaklar daha da artınıştı. Dalda yaprak oynamıyordu. Hemen kapının ağzına işedi. Toprak sıcak işek koktu. Köpüren toprağa baktı, gözleri tembel tembel daldı. Sesli ve geniş esnedi. Sanki Remzi'nin aksiliğini, haşarılığını sıcak almıştı.

Adul kadın heybeyi onarıırken:

«Haydi benim tatlı oğlum, git bir ağaca çık, dut ye. İlkin nefsinı körlet. Elif ablana senin için narpuz

katmeri yaptırdım. Git dut ye ki iştahın kaşın! Yoksa bir katmerle doymazsın. Katmer de boşa gider!»

Remzi'nin canı bu sıcakta dut yemek istemiyordu. Ama doyacağını düşününce zorladı kendisini. Sesini çıkarmadan aşağılara doğru kaydı.

Ninesi ardından:

«Çok ye ha, çok ye» diye seslendi.

Remzi duymadı. Adul kadın içinden torununun katmerine yağ sürmeyi geçirdi. Sonra yağa kıyamadı, vaz geçti.

Remzi köyün hemen önünde, tütün tarlalarının başladığı yerdeki sıra sıra dut ağaçlarından birine çıktı. Eşeğiyle dutun altından geçen bir köylü:

«Lan avradını bellediğim» diye takılınca,

«Ben de senin ananı avradını, kızını kısırağını ahıra indiririm» diyerek karşılık verdi. Köylü, gülüp geçti. Her zaman takıldıkları Remzi'nin sövgülerine alışıklardı.

Remzi sırtını bir dala vermiş, ağacın kökünde bekliyordu. Yüksek dallara çıkmak istemiyordu. Gövdenin kovuklarına düşüp, orada kurumuş olan dutlardan yedi. Kuru dutlar hoşuna gidiyordu. Ama bir iki tane daha yiyince midesi bulanmaya başladı. Kusacak gibi oldu. Üst dallara baktı. Sıcaktan gözü kesmiyordu tırmanmaya. Ama katmeri düşününce kendisini zorladı. Uzandığı dutları yerken katmer git tikçe büyüyordu. Gövdeye yakın alt dallarda elinin yettiği dutları yedi. Hep kusacakmış gibi oluyordu. Kalın dallardan birine sarılarak isteksiz isteksiz tırmanmaya başladı. İnce dallara vardığında alnındaki ter boncuk boncuk olmuş, gözleri kaşınıyordu. Katmer yiyeceği için bunlara pek aldırmıyordu. Midesinin bulantısı geçsin diye iyice olgunlaşmış dutları yemeyi denedi. Yiyemedi ekşimsi dutları. Ağır ağır uçlara,

olgun dutlara uzandı. Midesinin bulantısı geçsin diye, durmadan, zorla yiyordu. İnce dallara uzandıkça, yaprakların gölgesinde gizlenen serçeler başka dallara uçuyorlardı. Dutları yerken narpuz katmeri gözlerinde şekil değiştiriyor, büyüyüp, küçülüyordu. Yedikçe midesinin bulantısı da geçmeye başladı. Uçlara, sarı, kahverengine çalan iri dutların bulunduğu yerlere uzanıyor uzanıyordu...

Bedeni gibi avuçlarının içi de terlemişti. Aldırmıyordu. Biraz daha çıktı. İnce dal sallanıyordu. Ama ucundaki dutlar kocamandı. Katmeri düşünerek uzandı Remzi. Yedikçe uçlara doğru uzanıyordu. Dalın bitişinde kümelenen dutlara baktı. Biraz daha yaklaştı. Dalın sallanışı artıyordu. Katmer büyüyordu Remzi'nin gözlerinde. Dutlara güçlkle uzanıyor, aynı güçlkle dengesini sağlayarak dutları ağzına götürüyordu. Bir daha, bir daha...

Terliyen ellerinin farkında değildi. Uzanıyordu. Uzandıkça katmer büyüyordu gözlerinde. Uçlardaki dutlardan bir kaç tanesini birden avuçlamak istedi. Uzandı. Yetişemedi, biraz daha uzandı. Biraz daha uzandı. Dalı tutan terli eli yavaş yavaş kayıyordu. Gözlerini kısarak bir daha uzandı. Uzandı, uzandı...

GECEİN DAĞLARI

Gün erken başladı. Güneş doğmadan hamurlar dövölüp ekmekler ocaklandı. Yoğurtlar yayılıp, davarlar sürüye verildi. Ortalık ince ince aydınlandı. Tarlalardan nemli tütün ve domates kokusu yayıldı köye. Suya giden kadınların yüzündeki ter buğulandı.

O sabah güvercinler damdaki yatağın çevresinde, dam otları arasında yiyecek bir şey bulamayıp, başka damlara uçtular. Güneş yükseldiği halde Cemal'le kardeşi Veysi uyuyorlardı.

Yetimler...

Uyandıracak kimi kimseleri yok. Ya arkadaşları seslenir, ya da kızgın güneş sineklerle birlik olup, onları tatlı uykularından uyandırır.

Gündüz dut ağaçlarında, üzüm bağlarında, cana yakın varlıklı gelinlerin yanında, yoksul anası nine-lerin sofrasında karınlarını doyururlar. Gece de gelip, şiltesiz, pamuğu yer yer çıkmış yorganlarına bürünürler.

Cemal'in gözleri ağrır günlerdir. Üzümler yeni yeni sulanmış. Ben düşük. Tadları ekşi daha. Her bağ Cemal'le Veysi'nin. Girmedikleri bağ, tenelemedikleri salkım kalmaz. Günlerdir Cemal'in gözleri bu ekşi üzümler yüzünden ağrır. Köylük yerde her çocuğun

ağrır. Ama bu başka, bu Cemal! Ekşi üzümle karnını doyurur. Sonra, sıcakta koşar zıplar. Gözleri yanar, karnı uğuldar. İsteddiği yere istediği zaman kimseden utanmadan, sokaklardan birine, ekşi ekşi posaları bırakır. Kimse kızamaz. Gübreler üzerinde debelenir, boğuşur, önüne gelene büyük küçük demez sataşır. Gücü yetmezse kardeşi Veysi'yi yardıma çağırır.

İşte bu Cemal'in gözleri ağrır. Yüzünü hiç yıkmaz. Ya da çok az yıkar. Sonra saçları uzamıştır. Yaz günleri her çocuğun bebelerin bile saçları kazınır. Ama Cemal'in saçları uzuncadır. Kardeşininki de. Kazıyacak kimseleri yok. Olsa da kazıtmazlar.

Hani tavuk götü bilir misiniz? Cemal'in gözleri aynı! Gündüz kızarıklık kızarıklık. Karaları yitmiş dersin. Buruşuk, bitik, aynen tavuk götü. O gözlerle dolanır durur. Gece de ağrısı bir kat daha artar. Sulanır, çapaklanır. Çapak ne ki? İrinlenir. Yanar, büzülür. Sanki biber serpilmiş. Sabahleyin de açamaz gözlerini. Kırpikleri kurumuş, sapsarı irinden birbirine yapışmıştır. Yalnız gözlerinin kıyıcığında ufak delikler vardır. Oradan sıcak su ve irin arada bir boşalır.

Cemal'in gözleri ağrır. Kurtlar, ayılar, tilkiler, yılanlar sarar çevresini. Hiç görmediği bir yerdedir. Kızgın güneş, göz ağrısı. Gerilemek ister, geriliyemez. Bağırmak ister, bağıramaz. Dizlerinin bağı çözülmüştür. Çevresindeki yaratıklar yavaş yavaş çemberi daraltırlar. Kan ter içinde kalmıştır. Canavarlar gülüp, çevresinde dans ederler. Orasını burasını ısır-maya çalışırlar. Son anda Cemal'in anası görünür. Cemal'in o nazlı, o ne görürse ağzına atan anası. Çocuklarına «Ağzınıza sığarım» diyen anası. Bütün köy kadınlarının sırtını şap diye yere vuran anası. «Gel» der. «Koş gel Cemal. Yetiş bana. Kurtaracağım seni. Koş koş, gel yetiş bana...»

Cemal yataktan fırladı, anasının ardından koştu. Damın uçurumundan attı kendini. Sağdan soldan bağrışıp, koştular. Kardeşi Veysi de bağrışmalara uyanıp, merdivenin yarısından, eteğini yele vererek atladı yere. Cemal'in baş ucuna vardı. Çevresindekiler Cemal'le uğraşıyorlardı. Veysi'nin dudakları büzüldü. Ağlamaya mırıldandı. Cemal'i yerden kaldırdılar. Sarı irin kirpiklerini birbirine bağladığı için gözlerini açamıyordu. Korku yoktu gözlerinde. Bir yandan burnu kanıyor, bir yandan da ayağı aksıyordu. Ama ağlamaya uzaktı.

Veysi onu kolundan tuttu, pınara götürdü. Cemal yüzünü yıkadı. Kurumuş irinlere su verip yumuşattı. Ufacık büzük büzük gözlerini güneşten korudu.

Pınırdan ayrıldılar. Cemal kolunun birini gözlerine siper edip, ağrıyan dizinin aksamasını gizlemeye çalışarak yürüdü. Veysi ardındaydı. Sonra yanyana, dut ağaçlarına doğru gittiler. Orada isteksiz dolanıp durdular. Mazi oynayanları izlediler.

Cemal acıkınca Veysi'ye bağırıp, çağırdı.

«Döverim!» dedi.

Bunun üzerine Veysi evlerin birinden ekmek uydurdu. Oradan tütün tarlalarına geçtiler. Veysi, eğilip, kamburunu çıkararak, tütünler arasında ekilen domates ve biberlerden topladı. Hayalarının görünmesine aldırmadan, eteğine doldurdu. Ayrıca acımadan ufacık küte ve salatalıkları yoldu.

Tarlaların kıyısına yer yer serpilen nar ağaçlarından bir kümenin gölgesine oturup, yediler. Sonra uzanıp döndüler. Gülüp şakalaştılar. Serin toprağa var güçleriyle sürünüp, debelendiler.

Cemal, arada bir gözlerini yumruklarıyla ovup, kaşıntısını alıyordu. Bazen de ağrıyan dizine bakıp şişkinliğini elliyordu. Güneş yan yattığında, üzüm bağ-

larına dadandılar. Geri köye indiklerinde Cemal iyice aksıyordu.

Yatsının olduğunu, camiye giden yaşlıların baston sesinden anladı, Cemal. Veysi'ye çoktan uyumuştı. Cemal, çaresizliğini düşünüyordu. «Kente, doktora giderim» dedi, içten içe. Gönlü uyumadan yana değildi. Ama nasıl gidecekti kente? «Veysi'yi kandırırsam beni götürür» diye düşündü.

Ay ta uçtaki tepelerden sapsarı iriliğini aşırırmıştı. Yatağın çevresindeki otları hışırdatan, ince ince esen, arada bir kesilip yeniden başlıyan sıcak bir yel çıkmıştı. Köyün ilerisinde kışın gürül gürül akan yazınsa kuru ve beyaz çakıl vadisine kesilen Kekik çayı kıyısındaki kavaklıktan uğultular geliyordu. Bu uğultular, arada bir duyulan çakal seslerini bastırıyordu.

Gece giderek ayın yuvarlak şavkına kaptırdı kendini. Cemal'se durmadan dizindeki ve gözlerindeki acıları unutmaya çalışarak güzel düşüncelere uzanıyordu.

«Kente gidersem iyileşirim. Veysi'yi kandırmak gerek. Bana yol gösterir. Orada iyi olurum. Bir iyileşeyim tamam. Sonra teker teker herkesin anasını bellerim. Yusuf Ali'nin de anasına avradına bak nasıl söverim. Bana «Piç kurusu» dedi. Ses edemedim. Edemem. Çünkü kaçamam! Ama gözlerim iyi olsun. Bakalım bana «Piç kurusu» demek neymiş? Bir de Ahmet'in anasını ..ikeceğim. Hele yavaş, iyileşeyim. Bana «kör» demek nasılmış.»

Ay buluta girip de karanlık olunca düşüncelerinden koptu. Kardeşini dürttü. Onu uyandırdı.

«Kalk» dedi «Söyliyeceğim altınların yerini»

Hızla dürterek:

«Altınları, altınları» dedi.

Yarı uyanık Veysi, inanmadı. Uyku arasında:

«Hep söyleyeceğim diyorsun, yalan çıkıyor. İnanmam.»

Cemal inatla:

«Diyeceğim, ibneyim, puştum diyeceğim. Kalk!»

Veysi kalktı inanmadan yana, yavaş yavaş.

«Söyle haydi» dedi, gözlerini ovarak.

Cemal:

«Dediklerimi yapar mısın?»

Veysi gerinerek:

«Evet» dedi.

Cemal korkunç bir şey anlatırcasına sesini kısıtı:

«Karakovuktan yana, gömü küp altın! Kente götürürsen bundan sonrasını da derim. Paylaşır, zengin oluruz. Hem seni daha dövmem de»

Altın ve kent Veysi'nin uykusunu açtı. Kızgınlığı ve isteksizliği sevince döndü. Zengin olacaktı. Bir de abisinin başından eksik etmediği dayacağından kurtulacaktı. Yüreği yumuşadı. Abisine sokularak:

«Öyle mi abi, etleri tatlıları bol bol yeriz. Büyüyünce de bir Halep şalvarı yaptıracağım ki parmakla gösterecekler.»

Hızla damdan aşağı indi. Kapısı kırık evlerine daldı. Karanlıkta bir yerler karıştırdı. Bir düğüm çözdü. İçinden eski parayı aldı. Dışarı fırladı. Paranın sıcaklığın avucunda duyduğundan, yüzü aydan yana aydınlanıyordu. Cemal ayakta durmuş, ay ışığında, damdan aşağı işiyordu. Kendisi de işedi. Tekrar dama çıktı. Abisinin merdivenden inmesine yardım etti.

«Diyeceksin ha» dedi, göz dağı verircesine.

Cemal:

«Demezsem o zaman konuş» dedi dik dik.

Veysi, abisinin koluna girdi. Yola koyuldular. Cemal yeniden dünyasına kavuşacak, büyüklere sövebilecek, arkadaşlarıyla hırdalaşacak, Veysi de zengin

olacak, etler, yemekler, tatlılar yiyecek, kenti görecek... Seviniyorlardı. Ay dönüyordu, gecede kurşunî bulutlara gire çıka. Veysi sevincinden türküler çağırıyordu. Altınları düşündükçe de abisinin aksıyan yanına daha çok destek oluyordu. Arada bir abisine alacağı şeyleri sayıyordu. Parası vardı. Dalıp gittiğinde de abisinin kolunu bırakıyor, bu yüzden Cemal kızıyor.

Veysi sık sık :

«Abi şöyle bas, böyle bas. Oraya basma, taş var» diyerek yol gösteriyordu.

Karanlık yumuşadı...

Veysi abisiyle uğraşmaktan usanmıştı. İkisi de körpe körpe ter kokuyordu. Gecenin serinliği, yerini tatlı bir sıcaklığa bıraktı. Ana yola girdiler. Yeni yol, petrol aramalarında taşıtların rahatça gidip gelebilmesi için açılmıştı. Yol düzgünceydi. Bu yüzden Veysi abisinin kolunu bıraktı.

«Sesime gelirsin» dedi.

Yalnız başına yürüdüğü için rahatlamıştı. Bir de türkü tutturdu. Ardından gönlünce kenti düşledi. Bol ışıklarını duymuştu. Sevinci aydınlandı. Hızlandı. Ama gerilerden Cemal, kendini acındırarak:

«Veysi hızlı gidiyorsun kardaş. Yalnız yürüyemiyorum. Yoksa beni unuttun mu?» diye seslenince durdu. İsteksiz isteksiz dönüp, geride kalan abisinin koluna girdi.

Güneş ısıttı alahıldığıne. Veysi yine usanmıştı. Bir eliyle Cemal'i kolundan tutuyor, öteki eliyle de sıcaktan yumuşayan boynundaki kirleri yuvarlayıp, atıyordu.

Veysi bir kez daha dalıp, abisinin kolunu bıraktı. Ardından irice ve renkli bir çekirgenin peşine düştü yakalamak için. Ama Cemal'in bağırtısını duyunca,

korkuyla geri döndü. Cemal yoktu. Yamaçtan aşağı bakınca onu bir ağacın köküne dayalı olarak gördü. Ayağa kalkmak istiyor ama başaramıyordu. Veysi korkudan ağlamaya başladı. Abisi kendisini öldürürdü. Dayak yiyeceğini bildiği için yaklaşılamıyordu da.

Cemal:

«Lan gel» diye yalvarıyor.

Veysi de:

«Hayır hayır, beni döversin» diyerek çırpınıyordu.

Anlaştılar..! Veysi abisinin kolunu bırakmıyacaktı, o da dövmiyecekti.

Yola koyuldular yeniden...

Sıcak..!

Cemal'in gözlerinden sanki kızgın demir geçiriyorlar. İçleri görünmeyen kanlı kanlı gözler.

Yürüyorlardı...

Kentin kel yeşili görüldüğünde, gün kararıyordu. Kente girince bir su arkının kıyısına oturdular. Çıplak ayaklarını suya koyup serinlettiler. Cemal, sırt üstü çimenlere uzandı. Veysi de elindeki parayla ekmek almaya gitti. Döndüğünde ortalık kararmıştı. Hıçkırarak ağlıyordu. Gözlerini ovarak:

«Lan Cemal, bu parayla ekmek olmaz diyorlar...» dedi.

Karanlık iyice çöktü. Yakınlardan bir yerlerden, kurbağa ve ağustos böceklerinin sesi geliyordu. Ay daha çıkmamıştı. Çevredeki bahçelerin sessiz karanlığı, insana korkuyla karışık bir hüüzün veriyordu. Sivrisinekler giderek çoğaldı çevrelerinde.

Uyudular...

Sivrisineklerden gece boyunca kaşınıp durdular. Gün alacayken uyandılar. Her yanları iri iri kararmıştı sivrisineklerden. Çimenler üzerinde, açıkta yat-

tıkları için burun delikleri kapanmıştı. Yanı başlarına işediler.

Cemal'in gözleri irinden iyice kurumuştı. Arkın sularıyla yumuşattı. Sıcak su ve irin boşaldı. Biraz rahatladı.

Önlerine gelene Tosun Emmi'yi sordular. Köyden biliyorlardı onu. Uzaktan akrabaydılar. Bir ara ekmek parası istemeyi denediler gelen geçenden. Umutları boşa çıkmadı. Ekmek parası kopardılar birilerinden. Bir yandan da Tosun Emmi'yi arayıp, soruyorlardı. Akşama doğru buldular. Tosun Emmi'nin ufacık bir pamuk dükkânı vardı. Kendisi de ufak tefekti. Yüzü çilli ve sivri, sakalları uzamış. Gözlüğü iple bağlı. Köylerini, kimi kimselerini sordu. Acıdı yürekten ana tarafından akrabalarına.

«Şükür kavuşturana» dedi.

Yemek yedirdi, meyam şerbeti içirdi. Bekletmeden doktora götürdü. Doktor, ömründe ilâç yüzü görmeyen gözlere, acıma ve tiksinti karışımı bir yüzle baktı. Bu gözlerin bir daha görmeyeceğini kısa zamanda anladı. Başıyla Tosun Emmi'ye hayır işareti yaptı. Acıması yapmacıktı. Cemal'e de:

«Bir şeyin yok, geçer. Biraz ilâç vereyim» dedi.

Damla damlatıp, merhem çaldı. Ağrı yumuşamaya başladı. Cemal serinlendi, uykusu geldi.

O akşam Tosun Emminin konuğu oldular. Yeyip içtiler. Sabahleyin de köye dönmek istediler. Tosun Emmi engel oldu:

«Yetimsiniz. Kimseniz yok. Kimin yanına gideceksiniz?» diye.

Cemal'i bir kaç gün sonra, arkadaşı olan kalaycı Motor Dursun'un yanına ııarak verdi. Veysi'yi de kendi yanına aldı.

Cemal, gözlerinin görmeyeceğini artık anlamıştı.

Ama dizinin şişi gitmiş, gözlerinin ağrısı dinmişti. Göremiyordu artık. Üzüm karası gözlerinden geriye kirli beyaz bir bulanıklık kalmıştı. Ustası kalaylanmak için gelen kablara fay karışımı kum koyup, haydi Cemal dediği zaman, duvara çakılı sopalara tutunup, iki ayağıyla içine girdiği kabı ileri geri sallıyordu. Görmeyen gözlerini unutuyordu bu işi yaparken. Körüğü çekmeyi de kısa zamanda öğrenmişti. Ustasının bir dediğini iki etmiyordu. Motor Dursun işaret verince, gide rek zayıflıyan kollarıyla körüğe asılıp, onu açıp kapıyordu. Kömürler kısa zamanda köze kesiyordu. Süzülüp, bir deri bir kemik kalmıştı. Ustası, işi bitince sağa sola koşmayan, kaytarıp sinema afişlerine bakmaya gitmeyen, bir köşeye çekilip, uzun zaman öylece kalan çırağından hoşnuttu.

Veysi de Tosun Emmi'nin pamuk dükkânına gidip geliyordu. Dükkân süpürüyor, çay, kahve söyleyip, su taşıyordu. Akşamları Tosun Emmi'nin verdiği harçlıkla yiyecek bir şeyler alıp, Cemal'in yanına varıyordu. Beraber yedikten sonra kalaycı dükkânında uyuyorlardı.

Köyü unutup, kente alıştılar...

Cemal, uzun ince boyuyla sarı benizli bir genç oldu. Burnu uzayıp, incelmış, alt dudakları sarkmıştı. Davranış ve konuşmaları yumuşaktı. Köydeki vurucu kırıcı hareketlerin yerini, boyun eğen bir karakter almıştı

Veysi kısa boylu hareketli. Çevredeki esnafların deyimiyle «cin gibi oğlan» Kanatlandı: Haftalık yüzünden, Tosun Emmiyle, sık sık ileri geri etti. Sonunda dayanamayıp ayrıldı pamuk dükkânından. Omuzuna bir ip atıp, arasada hamallığa başladı. Ufak boyuna karşın iyi iş yapıyordu. Şimdiye dek hiç görmediği paralar geçti eline. Bu para şaşırttı onu. İlkın şarap-

tan başladı. Sonunda esrara alıştırdı iki arkadaşı. Adı esrarcı Kürt Veysi'ye çıktı, toy yaşında. Akşamları arasada el ayak çekilince bir duvarın dibine sinip arkadaşlarıyla dolardı esrarı. Kendini çoğu geceler kalaycı dükkânına atamazdı. Bazı akşamlarsa abisini yalnız bırakırdı, ucu sivri yumurta topuk ayakkabısını giyer, saçlarını bir güzel arkaya tarayıp, iri tespihini şakırdata şakıdata esrarcılar kahvesine yollanırdı. Abisi bir şey diyemezdi.

Cemal'i ise bir gün candarma, asker kaçağı diye alıp götürdü. Niye götürüldüğünü bilmediği için, karakol komutanına:

«Komutanım, yoksa askeriyeye körükçü mü gerek» diye sordu.

SENİN İŞİN TAMAM

Kendileri çalışırken yayılsın diye eşeği serbest bıraktılar. Yer dağlıktı. Ağır sıcağı, esen yel biraz olsun dağıtıyordu. Telisleri, karı bıçkıyla kesip getirdiklerinde hazır olsun diye, yere serdiler. Dibi kıştan biriktirilmiş karla dolu olan kayaya doğru yürüdüler.

Köyün en mülksüz adamıydı Şahin. Kışın en sert zamanında dağa tırmanır, güneşin ulaşamadığı kayanın dibine karları bastırarak yığardı. Yazın da bu karları eşeğine yükler, yakın olan kentin işçi ve yoksul kesimine götürüp satardı. Bir de baharda deste deste çiğdem, salkım salkım sakız toplayıp, dolaşırdı mahalle aralarında.

Uzunca olduğu için yaylanıp duran bıçkıyı taşımakta güçlük çekiyordu Şahin'in oğlu. Köyden çıktıkdan bu yana babasına yalvarıyordu, onu orta okula göndersin diye. İlkokulu bu bahar bitirmişti...

«Kalırsam seneye yollamazsın» dedi babasına.

Şahin:

«Dedim ya. Karı satarsak yollarım. Orta okula gitmeyi sen köyde ilkokula gitme mi sandın? Bir sürü para gerek. Kara bağlı, satılırsa belki. Yoksa yollayamam. Hem bana kalırsa seninki boş iş. Çünkü ortayı bitirsen neye yarar? İş onun yükseğine gitmek. O-

nu da biz yapamayız. Ufak bir memur olursun ama üç yıl okutmak da kolay değil. Bana kalırsa ilkokulu bitirdin yeter.»

«Yok» dedi çocuk «Okul açılana dek sana yardım ederim. Karı beraber satarız. Bizim köyden üç kişi daha ortaya gidecek. Ben de gidersem beraber ev tutacağız. Gerçi onlar zengin ama onlara bakmam. Az para harcarım, yemek az yerim.»

«Ey» dedi babası «Yollarım. Ama bir kalırsan ondan sonra benden orta falan isteme. Her yıl çatır çatır sınıf geçeceksin. İyi okursan eşeğimi bile satar seni okuturum.»

Kayanın dibine vardılar. Yaz ortasında burası püfür püfür esiyordu. Şahin, karın üzerinden rüzgârın getirdiği tozu toprağı temizledi. Karşı karşıya oturup, bıçkıyla karı kesmeye başladılar...

«Önü demirli şapkaları, bellerinde tabancaları vardı. Arabaları vardı, polis arabası. Bedava, istediğin yere git. Atla köye gel. Anana babana göster, köylülere göster. Kendisinin de önü demirli şapkası, belinde tabancası olacaktı. Yol kıyısındaki işaret levhalarına nişan alacaktı, kurşun sıkacaktı.» Dalmış, bunları yaşıyordu çocuk. Giderek bıçkının gidiş gelişleri gevşedi. Çıkacak kalıp bozulmaya başladı. Bunu gören babası:

«Sen bu kafayla mı ortaya okuyacaksın? Adam bir iş yaptı mı kafasını o işe vermeli. Sen burdasın, kafan başka yerde. Böyle olmaz. Ortaya gidecek olan cin gibi olmalı» diyerek çıkıştı.

Çocuk içerlendi. Ama babasının onu okula gönderemeyeceğinden korkarak bir şey demedi. Yeniden karı kesmeye başladılar.

İki kalıp kar kestiler.Şahin onları teker teker eşeğin yanına taşıdı. Erimesin diye telislere sardı. Eşeği

yükleyip yola koyuldular.

Şahin, içten sevinçliydi. Bu yıl çok yağmıştı. Yığıldığı karın daha yarısına gelmemişti. Güz başlarına dek satacaktı. «Oğlan ortaya gitmeseydi bu kışı rahat çıkarırdık» diye düşündü. Ardından ümitlendi. «Gitsin» dedi içinden «Gitsin adam olsun. Hiç olmazsa kendisini kurtarır. Bozuk süt emmemişse bize de yardım eder. Etmezse ben ne yapayım?»

Dağdan aşağılara iniyorlardı...

«Git» dedi Şahin oğluna dönerek «Okuyabilirsen oku. Belki o zamana dek devran değişir. Seni yükseğine de yollarım. Ortayı önce bir baş et.»

Sonra daldı. Oğlunu subay elbiseleri içinde gördü. Ama gücü yetmediğinden, umudu ulaşmadığından vaz geçti bundan. Yine, daha önce hep sözünü ettikleri polis elbisesiyle gördü oğlunu. Belinde tabancası sallanıyordu. Ekmek çalanları yakalıyordu oğlu. Amirleri onu övüyorlardı. Sağda solda dövüşen serserilerin kulağından tutup karakola getiriyordu. Bir güzel dövüyordu. Amirleri övüp, terfi ettiriyorlardı. Büyük adamlar gelince, onların arabasının yolunu açıp, halkı copluyordu. Şahin'in oğlu durmadan çalışıyordu. Oradan oraya koşup duruyordu. Kente yaklaştıklarında Şahin'in oğlu polis komseri oldu. Şahin, düşüncelerinin burasında «Ben de o zaman şalvarı çıkarır, pantolon giyerim. Kıravat takarım. Oğlum üstümden başımdan utanmasın diye» diyerek mırıldandı.

Öğle üzeri kentin işçi semtinde sessiz bir sıcaklık vardı. Bakkallardan ekmek, öteberi alan çocuklardan başka kimse yoktu sokaklarda.

Baba, oğul sırayla:

«Karcı geldi, karcı» diye bağııyorlardı. Çabucak kar alan kadınlar, erkekler hemen kapılarını kapıyorlardı sığa karşı. Dengeyi sağlamak için karı bıçkıyla

bir o yandan bir bu yandan kesip veriyorlardı.

Yükleri yarılandı aşağı mahalleyi dolaştıklarında. Tepedeki evlere yöneldiler. İkisi de sıcaaktan yorulup terlemişti. Çocuk deminden beri babasına demek istediğini bir türlü diyemiyordu. Sonunda:

«Acıktım» dedi damdan düşercesine.

«Tepedeki dükkândan karpuz ekmek alır, yeriz» dedi babası.

Tepede biraz dolaşp, bakkalın önünde durdular. Onları gören bakkal, sırtarak:

«Hoş geldin Şahin. Bugün karın nasıl? Güzeldir herhalde» diyerek takıldı.

Şahin'in tepesi atardı bu namus kokan söze.

«Siktir pezevenk» dedi «Senin karın, kızın nasıl? Seninkiler bu dükkândaki malları yiye yiye daha güzel olmuşlardır.»

Bakkal bu söze kakkahayla gülünce Şahin'in de neşesi yerine geldi. Karpuz seçerken bakkal:

«Seç bakalım Şahin seç» dedi «Bakalım gelecek yıl nasıl seçeceksin bu karpuzları?»

Şahin bir şey anlamadı. Şişmanca, genç yaşında saçları dökülmüş bakkalın yine kendisine takıldığını sanarak:

«Kavatbaşı, niye seneye ölecek miyim? Seneye karpuz seçemiyecektim! Hem de oynaya oynaya, o kel kafandan daha güzellerini seçerim» diyerek karşılık verdi.

Bakkal görürsün gibisinden sırtıyordu, karpuzu tartarken. Bir de ekmek verdi. Baba oğul duvarın dibine oturup yemeye başladılar...

Biraz sonra elinde bir Coca Coca'yla dikilen bakkal:

«Bak Şahin» dedi «Şu ilerdeki adamları görüyor musun?»

Gösterdiği adamlar, biraz ilerde, çocukların akşamları top oynadığı boşlukta, ellerinde iplerle, ölçü aletleriyle, kazıklarla bir şeyler yapıyorlardı.

Şahin bir şey anlamadı. Ama görüyorum gibisinden başını salladı.

«İşte onlar» dedi bakkal «Sana karpuz seçmeyi gelecek yıl bırakmıyacaktılar.»

Şahin umursamadı bir şey anlamadığından. Bakkal elindeki Coca Cola şişesinden bir yudum aldı. Şahin'in kayıtsızlığını dağıtmak için:

«Pezevenk hiç olmazsa namusunu kurtarırısın! Artık karını satamazsın!»

Karı satamıyacağını duyunca pirelendi. Kaşları çatıldı. Boşlukta ölçüp, birşeyler yapan adamlara baktı. Kimse bana bir şey yapamaz gibisinden diklenerek:

«Niyeymiş o?» diye sordu.

O anda bir kız çocuğu, evden istenenleri almaya gelince, bakkal içeri girdi. Kese kâğıdına bir şeyler koyarken sesini yükseltti:

«Aptal Şahin. Bunlar üç kişiler. Almanyadan gelmişler. Buraya ortaklaşa bir buz fabrikası kuruyorlar. Senin işin tamam. Sen gelecek yıl karını, o oruspu karını, ancak dağdaki tilkilere satarsın!»

AKREP YAVRUSU

Çocuk oklava sesini duyunca, yıkık duvardan umutla başını uzattı. Avluda ekmek yapan yaşlı kadına baktı. Kadın uyumlu hareketlerle yufka ekmeği yapıyordu. Duvara yaslanarak, görünmeden onu izlemeye koyuldu. Kadın iyice açtığı yufkayı oklavaya dolayıp, saçın üzerine yayıyordu. Bir yanda hamurları yumak yaparken bir yandan da saçtaki ekmeği şişle çeviriyordu.

Kuşluk vaktine sıcak yufka kokusu yayılmıştı. Çocuk bu kokuyu ciğerlerinde duyunca midesi bulanıldı. Kadını daha iyi izleyebilmek için, bir ayağını taş duvarın oyuğuna koyarak, biraz yükseldi. Öteki ayağı boşlukta sallanıyordu. Aldırmadı tek ayağının uyuşmasına. Ekmeği nasıl isteyeceğini düşündü. Kadının ekmek vermeyip, kendisini azarlıyacağını bildiğinden istemenin boşuna olduğuna karar verdi. Yoldan gelip geçenlere aldırış etmiyordu. Kadın arada bir kendinden yana bakınca, eğilip, görünmemeyi sağlıyordu.

Sonunda ekmeği kaçırmaya karar verdi. Kadın yaşlı olduğundan kendisini yakalayamazdı. Tanımadığı biri değildi, bir iki gün söylenir, sonra unutturdu. Ama kadının inatçılığını da iyi biliyordu. Açlıktan midesinin bulantısı daha da arttı. Sinirleri gerilmişti. Kaç

kez duvardan atlayıp, ekmeği kaçırmaya niyetlendi, olmadı. Son anda aklına kötü şeyler geliyordu. Kadının biri tenekeci, öteki çuhacı olan iki oğlundan biri evde bulunabilirlerdi. Kendisini ezer, öldürürlerdi.

Kadın ekmeği tepe gibi yığdı. Çocuk yoruldukça ayak değiştirip, bir ayağını boşlukta dinlendiriyordu. Kadın hamur leğenin son hamurlarını temizleyince işin bittiğini anladı. Biraz yüreklendi. Hazırlandı. Atlıyacaktı. «Kadın şimdi içeri girer. Atlarım. Az almam. Çok alırım. Akşama kadar yerim. Kimseye vermem, saklarım» diye düşündü. Yaşlı kadın kalkıp eteğini un ve hamurlardan temizledikten sonra, ekmek selesini alıp içeri girdi. Çocuk her şeyin bittiğini anladı. Duvardan yola atladı. Ayaklarını dinlendirirken yoldan gelip geçenler oluyordu. Onlara öfkeli öfkeli baktı. Avludan ayak sesleri gelince yeniden duvara çıktı. Kadının elinde süt taşıyla kenarda bağlı olan keçiye doğru gidiyordu. Keçiye sağacak diye umursamadı. Kendisini anasına doğru çekıştiren oğlağa baktı. Süt için oğlağın nasıl atıldığını, boğazını sıkın ipe aldırmadan anasından yana nasıl sıçradığını gördü. Yürekten acıdı. Gözlerini ayırmadı oğlaktan. Kadın biraz süt sağdıktan sonra getirip ocağa bıraktı. Yiyecek bir şeyler yapacağını anladı. Yeniden beklemeye koyuldu. «Kaçıracağım» dedi kendi kendine.

Gün kuşluğu aşır, sığa veriyordu kendini...

Kadın sütle biraz uğraştıktan sonra içeri girdi. Bir elinde, kaşık içerisinde yağla, öteki elinde küçük bir bakraçla dışarı çıktı. İlkın yağı ısınan süte kattı. Ardından bakraçtakini boşalttı. Çocuk bunun pekmez olduğunu anladı. Damağı sulandı. Başı döndü. Yeniden «Kaçıracağım» diye düşündü. Duvarın oyduğundaki ayağını değıştirdi, dinlendirdi. Kadın bu kez içerden bir kaç yufka ekmeğı getirdi. Sofranın üzerinde ufala-

dıktan sonra, azar azar tastaki karışıma kattı. Karıştırmaya başladı. Çocuk yemeğin tam kıvamına geldiğini anladı. Avluya atlamaya hazırlandı. «Tası alır almaz tüyerim» diye düşündü. İlk yola atlayıp kemerini düzeltip, sıkıca bağladı. Yeniden duvara tırmandı. Kadın tası ocaktan çekmiş, karıştırıyordu. Tam zamanı olduğuna karar verdi. Çok durmadı, bir kedi çevikliğiyle aşağı atladı. Başını çeviren kadınla uzun uzun bakiştılar. Çocuk yaklaştı. Kadın tastakini karıştırarak, umursamaz göründü. Bir sessizlik oldu. Çocuk bu sessizlikten ürküp daha ileri gidemedi. Kadın kendine güvenle:

«Ne o İsa Peygamberin yetimi? Yine ne çarpmaya geldin?»

Çocuğun ürkekliği dağıldı. Hiç oralı olmadı. Gözlerini açıp, tastaki yiyeceğe dikti.

«Onlar geberip gideceklerine» dedi, «Sen geberseydin olmaz mıydı? Seni başımıza eškiya bırakıp gittiler. Yetimsen bana ne? Belki yüz kere ekmek, yemek verdim. Neye yaradı? Bilen Allah onu da bilir.»

Tastakini karıştırırken çocuk azıcık daha yaklaşıarak:

«Az ekmek ver. Akşamdan beri bir şey yemedim. Açım. Lokantaların, fırınların hiç biri ekmek vermiyor. Kovalıyorlar. Ekmek ver, keçini götürüp yayayım. Yalanım varsa aha gözlerim böyle yumulsun. Keçini yayacağım.»

Kadın taşı yeniden közlerin üzerine bırakarak:

«Eşek kadar oldun. Dokuz on yaşındasın. Benim keçiyi yayacağına git bir yere çırak ol. Haydi yallah.»

Çocuk kadının kararlı olduğunu anladı. Gözlerini tasta ayırmıyordu. Kadını söze tutup, tası kaçırmaya niyetlendi. Kadına yaklaşıırken:

«Çalışmadım mı? Çalıştım. Lokantada tabak ku-

rulama işine girdim. Gece yarısı işin bitimine az kala kaçtım. Dayanamadım. Dizlerim, gözlerim ağrıdı. Ölecektim. Yalnız iki gün çalıştım.»

İyice yaklaştı. Kadın, çocuğun birşeyler yapacağını anladığından tetikte duruyordu. Demirden ekmek şişini alıp yanına bıraktı. Çocuk aldırmadı. Gözleri o caktaki tastaydı. Biraz daha yaklaştı. Yeniden:

«Açım» dedi.

Kadın, «Zift ye» der demez çocuk fırladı. Ekmek tahtasının üzerinden atlamayı gözü kesmedi. Çevresini dolanmak zorunda kaldı. Kadın, çocuğun ne yapacağını anladığından hızla tasa uzanıp, önüne aldı. Şaşkınlıktan ne yapacağını bilemedi. Tası bacakları arasına alıp gizlemeye çalıştı. Ama sıcak tas bacaklarını yakınca, çılgılığı basıp, tası geri itti. Bir yandan da:

«Babanın mezarına lop lop edeyim. Şeyimi yak-tın.» diye bağıırıyordu. Çocuk açlığını unutup, gülüyordu. Geri çekildi. Kadın şaşkınlığını giderip, öfkeden ekmek şişini alıp, ayağa fırladı.

«Ortalığın köpeği, seni öldürmezsem...» diyerek avlu içerisinde kovalamaya başladı. Çocuk sırtından, bacaklarından bir iki darbe yedi. Sonunda duvardan atlamayı başardı. Soluk soluğaydı. Şiş yerleri sızlıyordu. Duvara sırtını verip dinlenmeye başladı. Kadın avluda söyleniyordu. Sese kulak verirken umutlarının boşa gittiğini anladı Ama bir türlü başka yanlara gidemedi. Bir tembellik sarmıştı. Şişin morarttığı yerler ağrıyordu.

«Şimdi yiyordur» diye söylendi, sonra «Hepsini yiyemez. Çocukları da evde yok. Onlara da götürür» diye düşündü.

Beklemeye başladı...

Kayıtsızca yere uzanmıştı. Karnı uğulduyordu. Üzerine bir uyuşukluk gelmişti. Kapıdan yana ses ge-

lince diklendi. Kapının açıldığını anlayınca kırk yılın toku gibi ayağa fırladı. Kadını izlemeye koyuldu. Yolda elindeki çıkını kaçırmayı düşündü. Sonra becere-miyeceğini anlayınca vaz geçti. Kadın ilkin çuhacı dükkânına girdi. Büyük oğluna çıkının yarısını bıraktı. Camdan izliyordu. Kadın dışarı çıkıp da onu görünce:

«Ulan akrep yavrusu. Buraya da mı geldin?» diye bağırdı. Kaçtı. Kadın uzaklaşınca yeniden burnunu cama dayayıp çuhacının yemek yiyişini izledi. Çuhacı görünce, elinin tersiyle çekil git işareti yaptı. Ardından kalfasına bir şeyler söyledi. Kalfa yerinden kalkınca kaçtı. Bir an ne yapacağını düşündü. Kadının girdiği yola saptı. Tenekeci oğluna giden kadın daha dükkâna ulaşmamıştı. Uzaktan izlemeye başladı. Kadın küçük tenekeci dükkânına girdi. Görünmemeye çalışıyordu. Yavaş yavaş dükkâna yaklaştı. Gelip kapıya yakın durdu. İçerde oturuyorlardı. Genç getirileni yere, gazetenin üzerine sermiş, iri lokmalarla yuvarlıyordu. Kadın başını çevirip çocuğu görünce ayağa fırladı:

«Domuz oğlu domuz» diye bağırdı «Yakalarsam, boynunu kuş gibi koparmazsam sen benim anamın ölüsüne bilmem ne yap. O cehennemlikler öldü öleli kan kusturdun bizlere!»

Çocuk biraz geriledi. Genç başını yemekten kaldırıp:

«Kızma be ana» dedi «Yetim işte, ne yapsın?»

«Bir de ne yapsın? Bacaklarımı yaktı bu köpek» diyerek bacaklarının nasıl yandığını anlattı. Genç iri iri güldükten sonra:

«Biraz verseydin ya ana» dedi.

Kadının öfkesi taşıtı:

«Her zaman böyle yapıyorsun. Fışkı yesin. Bu ne

seninkisi de» diyerek oğluna bozuldu. Genç başını iki yana sallıyarak çocuğu çağırđı. O da korkarak yaklaştı. Gencin uzattığı dürümü yiyemedi. Boğazı kuruydu. Genç çocuğu tanıdığından:

«Ye ulan inek. Açlıktan gözlerin yitmiş. Bir de nazlanıyorsun. Ye haydi» diyerek zorladı.

Çocuk dürümü iri iri dişlerken genç:

«Sen daha hırsızlık yapıyor musun?» diye sordu.

Çocuk ağzını açmaya olanak bulamadan, kadın:

«Oğlum hırsızlık yapsa iyi! Eşkiyalığa başlamış. Hem de ne eşkiya. Şimdi ziftlendiğini elimden kaçıracaktı. Zor kurtardım» diye söylendi.

Adam yine güldü. Yüzüne bakınca çocuk evet dercesine başını salladı. Kayıtsızdı. Kadın yine atıldı:

«Bak» dedi «Erkekliğe de toz kondurmuyor. San-ki ne olmuş?»

Genç anasına aldırmadan:

«Peki» dedi «Anan baban olsaydı yine hırsızlık yapar mıydın?»

Çocuk şaşkın şaşkın adamın yüzüne bakarak:

«Yok be» dedi «Hiç eder miyim? Deli mi olmuşum? Adamın anası babası olursa hiç çalar mı?»

Kadın yine atıldı:

«Haydi rezil ordan! Mayası bozuk. Neyin olursa olsun sen yine yaparsın. Bir kere hırsızlık senin ruhuna işlemiş. Niye hırsızlık yapanların içinde anası babası olanlar yok mu?» diye azarladı.

Genç:

«Var ana, ama...» deyip, konuşacaktı. Anası engelledi:

«Aması falan yok. Hırsız hırsızdır. Yeter ki adamın sütü bozuk olmasın. Anası da olsa boş, babası da. Onun için bunlara sırt vermek insana bir şey kazandırmaz.»

Genç cevap vermeyince bir sessizlik oldu. Kadın oturduğu yerden kalkarak kapıya yöneldi:

«Ne bileyim ben oğlum? Anlıyamadım gitti bu dünyanın durumunu. Ne olacak bu serserilerden yana çıkınca? Anlıyamadım... Anlıyamadım gitti.» diyerek, dizlerini döver gibi yaparak çekip gitti.

AYRANCININ LÂSTİĞİ

Bilâl'a

Elinde yarısından çoğu yarılmış olan bisiklet tekeriyle içeri girdi. Güçlü kollarıyla lâstik kesen genç, müşterinin geldiğini görünce işini yavaşlattı.

«Buyur abi» dedi «Bir emrin mi var?»

Orta yaşlı adam elindeki lâstiği göstererek:

«Arkadaşım» dedi «Sana zahmet şunu yapıştırsın.»

Lâstiği eline alan genç şaşkınlığını uzun bir ısıklıkla belirtti. Gözlerini açarak:

«Vay anasına be! Ne oldu buna? Allahına kurban, ne yapmışsın yepyeni lâstiği. Kim yaptı?» diye sordu.

«Pezevenkler kesti» dedi adam öfkeli «Siz bilmezsiniz ne belâ olduklarını. Belediye zabıta memurları kesti. Oysa çoğu daha düne dek, öküzlerin ardında bok toplayıp, tezek diye duvarlara çarpıyordu. Onların da bizim gibi açlıktan boklarının sarısı yüzlerine vurmuş. Ama bize göz açtırmıyorlar. Bu dünyanın kuruluşu bu.»

Adam daha konuşacaktı. Genç gülerek:

«Hep böyle sürmez, değişecek» diyerek engel oldu.

Adam, gencin yüzüne anlamsız ve şaşkın bakarak, yeniden:

«Ben anlamam arkadaş» dedi «Benim anladığım, göğsüne bir demir parçası takan, başına bir yüksek şapka geçiren felek kesiliyor başımıza..!»

Genç elindeki lâstığı bir kenara bırakarak:

«Ama onlar da emir kulu. Yoksulluklarından yapıyorlar o işi. Onların da bizim gibi köylü olduğunu sen söylüyorsun. Zabıta memuru olsan sen de yaparsın aynı şeyi. Çünkü amirinden öyle emir alıyorsun. Emirleri yerine getirmek zorundalar. Onlara fazla kızma.»

Adam, gencin zabıta memurlarından yana çıktığını sanarak öfkelen-di:

«Nasıl kızmıyayım be kardeşim! Bu moskofluk değil mi? Yepyeni lâstik kesilir mi?»

Gencin gülmesiyle adamın öfkesi yatıştı.

«Ayran satıyorum» dedi «Baktık köyde geçim olmuyor, çektik geldik. Bir iki koyun vardı sattım. El-den düşme arabayla bir fıçı satın aldım. Onu da geçen yıllarda Adana'ya çalışmaya gittiğimde görüp, kafama koymuştum. Karımla köyden getirdiğimiz bir ineği besleyip, yoğurdunu ayran yapıp, satmaktayım. Ama bırakmazlar ki reziller. Bir daha keserlerse bir sürü parayla yenisini almak gerekecek. On gün boşuna çalışmış olurum. Bir ineğin ayanıyla ne olacak! Para yığıp bir tane daha alayım diyorum ama ucu ucuna varmıyor. Kışın da süt satıyorum. Ama ayran gibi kazanmıyor. Daha bir ay olmadı fıçımı kırdılar. Borç edip yenisini aldım. Zararına çalışıyorum. Sana zahmet şunu çabuk yapıştır da gideyim. Gözünü seveyim çabuk. Çocuğu arabanın yanına bıraktım. Bilmez. Gelirler de bu kez arabayı hepten götürürler.»

Öfkesini boşaltan adamın duraklamasından ya-

rarlanan genç:

«Sen de onların kızmıyacağı bir yerde sat» diyerek öğüt verince, adam yeniden öfkelendi:

«Bak sen! Bilmeden konuşuyorsun. Mahalle aralarında dolaşın diyorlar. Mahalle aralarında dolaşmayla bardak bardak ayran satılır mı? Çarşının göbeğinde, esnafın, gelenin geçenin önünde olmazsa. Hem yolu kapatanlar da biz seyyar satıcılar değiliz. Böyle yapmalarının nedeni güçlerinin ancak bize yetmesindendir. Bir ayrancıyı, bir simitçiye, bir tatlıcıyı bilirler. Oysa kıyıya köşeye sığırız. Yolu kapatanlar da biz değiliz. İstersen git bak. Arabalar dizi dizi allahıma. Şişman birisi zor geçer kaldırımından. Yolu kapatanlar onlar. Sen de diyorsun onların kızmıyacağı yer. Gözünü seveyim, çabuk bitir de gideyim. Çok para almazsın herhalde!»

Genç yarılmış olan lâstiğe dikkatle bakarak:

«Abi, işin doğrusu şu; hükümet size iş verse ne olur ne de bu. Ne zabıta memurları sizi kovalar ne de siz onlardan kaçarsınız. Ama niye size bir iş vermiyorlar, o da ayrı bir sorun. Paradan yana da endişelenme çok almam» diyerek ayrancının paradan yana olanı kuşkusunu dağıttı.

Elindeki işi bırakıp, yırtılmış olan lâstiği menegeneye sıkıştırıp, zımparalamaya başladı. Ayrancı dikkatle bakıyordu. Ustaca iş yaptığını görünce:

«Dükkân senin mi?» diye sordu.

«Evet bizim» dedi genç «Daha doğrusu babamın. Ama ben burada çocukluğumdan beri çalışırım. Evden dükkâna, dükkândan okula gidip geliyorum. Şimdi de hepten buradayım.»

Ayrancı, gencin sıcak konuşmasından yüreklene rek:

«Dükkân dedenden mi kaldı» diye sordu.

Genç lâstiği zımparalarken:

«Yok» dedi «Babam kendisi kazandı. Eskiden ayakkağı tamircisiydi. Zor hatırlarım. Ulu camiinin köşesinde çalışırdı. Kış yaz oradaydı. Bir de sandığı vardı. Akşamları, onarım için gelen ayakkağıları, araç ve gereçleri bu sandığa kor, kitlerdi. Kışın, evden tenekeyle ateş götürürdüm. Oradan hatırlıyorum. Bir gün birisi babama onarım için motor lâstiği getirmiş. Babam, araçlarım yok, yapamam demiş ama o işe de kafasını takmış. Sonra arabalar, traktörler, biçerdöverler çoğalınca iyiden iyiye bu işe karar vermiş. Anamın çeyiziyle getirdiği, bir kötü gün için sakladığı iki altınını zorla aldığı gibi, doğru Antebe. Oradan ne gerekse, alıp gelmiş. Dükkânımız önceleri arasanın oradaydı. Orası küçük gelince burayı kiraladık. Şimdi biçerdöver kayışı, tekerlek sattığımız için iyi para geliyor. Kentte bu işten yalnız biz anladığımız için bir sıkıntımız da olmuyor. Ama endişelenme senden çok para almıyacağım.»

Lâstiği zımparaladıktan sonra, bolca solüsyon sürerek kurumaya bıraktı. Çabuk hareketlerle kapıya gidip, iki çay bağırdı.

Çaylarını içerlerken, iri yarı bir adam, güvenli adımlarla içeri girip, gence, babasını sordu. Ardından çabucak yapıştırılması için biçerdöver kayışı bıraktığını belirtti.

Genç «Yok ağa yapmadık» dedi «Elimizde iş var. Ancak yarın sabaha yetişir. Erken olmaz.»

Adamın başlangıçtaki kararlı davranışları bozuldu, öfkeli bir şekil aldı.

«Nasıl olur» dedi «Akşama hazır olacaktı!»

Şaşkın ve öfkeliydi.

Genç yeniden kararlı kararlı:

«Elimizde iş var» deyince, adam bu kez bağırdı:

«İşim var, işim var. Bizimki iş değil! Biçerdöverin bir gün gecikmesi üç bin lira. Bir günde üç bin liranın gitmesi ne demek? Ben anlamam bu gece kayış tamam olacak!»

Adamın tepeden konuşmasına bozulan genç:

«Yarın öğleye yetiştirirsek iyi!» diyerek üstüne üstüne gitti. Ardından ayrancıyı göstererek:

«Bu adamın işi var» dedi «Adam ekmek parası peşinde. Zaten bir sürü zararı var. Bir de ben geciktirsem doğru olmaz.»

Adam bunun üzerine yeniden bağırdı:

«Benim üç bin liram mı önemli, yoksa bu adamın beş-on lirası mı önemli?»

«Benim yanımda ayrancının beş-on lirası önemli. Bir gün çalışmazsa çoluk çocuğu aç kalır. Ama biçerdöver bir gün çalışmazsa sana birşey olmaz. Üç bin lira kazancın bir gün gecikir.» dedi. Ardından solüsyon sürdüğü lâstiği kontrol etmeye başladı.

Söz anlatamıyacağını anlayan adam şaşkınca çevresine bakındı. Bir şey yapamayınca kızgınlığından, gence:

«Hayvan» diye bağırdı.

Bunu duyan genç, çömeldiği yerden doğrularak, uzun uzun adama baktı. Sonunda ağır ağır:

«Ağzını bozma ağa» dedi. Yeniden işine koyuldu.

Adam gencin kararlı davranışlarından ürktü. Ama işin peşini bırakmadı. Kendi kendine söylenir gibi yavaşça:

«Sekiz köyüm var. Şu Adıyaman'da hangi dükkâna, mağazaya girip ateşe versem, sahibi, hatırımı kırıp da, aman ağa dur demez, bir de şunun yaptığı işe bak!»

Sesini yükselterek:

«Baban olacak kavat yok mu?» diye sordu.

Genç «Yok» dedi.

Adam yeniden:

«Nerede?» diye alaylı alaylı sordu.

Genç o yana bakmadan:

«Ne bileyim ben. Bekçisi miyim? Ya camidedir, ya da kahvede domino oynuyordur» deyince adam barut gibi çekip gitti.

Genç gülerken, ayranı da korku ve şaşkınlığını belirterek:

«Niye öyle yaptın?» diye sordu.

Genç alınındaki terleri silerek:

«Nasıl yapmalıydım? Senin işini bırakıp onun işiyle mi uğraşmalıydım?» diyerek kızgınlığını belirtti.

Ayranı sesini çıkaramadı. Gencin kendinden yana oluşuna içten içe sevindi. Uzun zaman sustular. Genç alışık hareketlerle işini sürdürüyordu. Öfkesi gizliydi.

Neden sonra ayranı, gencin iş yapan ellerinden gözlerini ayırarak, bir sigara uzattı. Gencin dost gözlerle sigarayı alışından yüreklenerak:

«Sen» dedi «Hiç buranın esnafına benzemiyorsun. Okumuşlar gibi konuşuyorsun.»

«Okuyordum, çıkardılar» dedi genç «Geçen yıl çıkardılar. Öğretmen okulunda yatılı okuyordum. Solcu diye okuldan attılar. Bir kaç da arkadaşım vardı. Daha doğrusu oyun oynadılar bize. Müdür yardımcısı her zaman sınıfa gelip, küfür ediyordu. Ben de dayanamadım, bir gün karşı çıktım. Okuldan attılar. Kışkırtmak için öyle yaptıklarını sonra anladım. Burada liseye gideyim diyorum, ona da babam taş koyuyor.»

Şaşırdı ayranı. Gözlerini açarak anlamlı anlamlı:

«Niye» dedi.

Genç üzüntüsünü gizlemeyerek:

«Okula gidersem iyice komünist olurmuşum! Ele

aleme rezil oluyormuş. Camilerde, kahvelerde benden konuşuyorlarmış. Aslında babamın derdi o değil. Benim iş gücümünden yararlanıyor. Ben olmazsam dükkânın kârı yarıdan yarıya azalıyor. Ama harcamam kazandığımın onda biri değil. Elbet babam beni elden kaçırmak istemez. Bir usta, bugün benim yaptığım işi ayda iki-üç bin liraya yapmaz. Babam şimdi kahvede domino oynuyordur. Ben olmazsam oynayamaz. O yüzden okumamı istemiyor. Ama ona sorarsan beni sevdiği, benim başıma bir iş gelmesinden korktuğu için bırakmıyor» dedi. Sözüünün bitiminde gaz ocağıyla lâstiği kaynak etmeye başladı.

İçeriye sıcak bir lâstik yanığı kapladı. Ayrancı burnunu tutup, kokuya, sıcağa, dumana aldırmayan gence coşkunlukla baktı. Genç bunu anladığından, boş ver, alışığız der gibisinden elini salladı.

Zabıta memurlarının açtığı yarık yavaş yavaş kapanıyordu.

Hışımınla gelip, kapının eşiğinde, ellerini beline verip, duran babası:

«Adil» diye bağırdı gence.

İçeri girip, konuşmasını sürdürdü:

«Oğlum, Bedri ağanın işini niye yapmadın? Hem de adamı terslemişsin!»

Genç karşılık vermedi. Lâstiği onarıyordu. Bu da adamın öfkesini taşıdı. Hızlı adımlarla gelip elindeki lâstiğe uzandı. Genç lâstiği geri çekti. Baba çılgına döndü:

«Bırak o işi. Çabuk bırak. Bedri ağanın kayışını kaynak yap. Adama çok ayp oldu» diye bağırdı. Arından lâstiği göstererek:

«Ne bu..! Oğlum kaç liralık bir iş? Bu olşa olsa on-onbeş liradır. Kayıştan alacaksın elli-altmış lira. Elli-altmış liralık işi bırakıp, on-onbeş liralık işi yapı-

yorsun! Hem de Bedri ağanın. Adam kahveye gelip, ne pezevenkliği koydu ne de kavatlığını. Beni iyice bir düzledi senin yüzünden.»

«Bu iş daha önemli. Adam günlük ekmeğinin peşinde. Biçerdöveri bir gün çalışmazsa Bedri ağa aç kalmaz ama bu adam aç kalır» diyerek babasının kızarak ayaklarını yere vurmasına neden oldu.

«Sen» dedi babası «Bu yaşta yoksul babası kesildin. Elli-altmış liralık işi boş ver, o da sürekli müşterinin işini. Kalk bir ayrıncı lâstığıyla uğraş. Bu dünyanın çarkını düzeltmek sana kaldı sanki. Seni zaten bu pis işlerden dolayı okuldan atmadılar mı? Kendi işine bakmıyor, ikide bir, yoksul, köylü, işçi, bilmem ne. Kökünün anasını eşek kovalasın. Kafalarını çalıştırıp, onlar da kazansınlar. Herkes anasının karnında kazanmıyor ya!»

Genç çileden çıkıp:

«İyi ama» diye bağırdı «Düzen işte bu kentte yalnız bir ayakkabı tamircisinin lâstikciliğe terfi etmesine izin veriyor. Öbürleri tamirci olarak kalacak. Şimdi öteki tamirciler senin gibi lâstikçi olmak istemiyorlar mı? İstiyorlar ama olamıyorlar. Düzenin verdiği fırsattan rastlantı sonucu sen yararlanmışsın. Bu senin zekî olman demek değildir. Sen yapmasaydın bir başkası yapardı. Sen eline geçen bu çarpık fırsata kafa kullanma diyorsun.»

Baba oğlunun sık sık bu tür konuşmalarını bildiği için yeniden çileden çıktı. Gözlüğünü eline alıp, salıyordu:

«Yalan da değil. Bu düşüncede olanların bir işi de ana baba sözü dinlememek, onlara karşı çıkmakmış! Sen artık tam solcu olmuştun. Artık batmışsın batağa. Allah belânı versin. Senden artık hayır gelmez. O adamlarla gezip tozdun. En sonunda kafanı iyice bu-

landırdılar..!»

Adam oğlunun kendini dinlemeyeceğini bildiğinden, sesini yavaşlattı. Yalvarır gibi:

«Oğlum. Haklısın ama, sen tek başına, ya da üç-beş kişi her şeyi düzeltemezsiniz. Sizin için, sağda solda iyi şeyler söylemiyorlar. El aleme bakacak yüzümüz kalmadı. Anan bile mahalleden geçemiyor. Gece okuduğunuz kitaplar da sana beş kuruş yarar sağlamaz. Yolun yol değil» dedi. Öfkeden burun delikleri oynuyordu. Umutsuzca oğluna baktı.

Genç hiç oralı olmadı...

Lâstiğin yarığı kapanmak üzereydi. Sıcağa, koku-ya, dumana aldırmadan hırsla kaynak yapıyordu. Sonunda lâstiği ayrancıya uzatarak:

«Beş lira verirsene yeter» dedi.

Ellerini hemen aceleyle silip, dışarı çıktı!

Babanın yüreğine çaresiz bir kin birikiyordu. Ayrancıya yiyecek gibi bakarak:

«Gidiyor» dedi «Yine onların yanına gidiyor..!»

BOĞUM BOĞUM SAÇLAR İÇİN

Yardımcısı bugün kesilmesi gereken son hayvanı da yere yatırdı. Yere yatırılan koyunu ustaca boğazladı. Kan ter içinde kalmıştı kasap Bilâl...

Belediyenin kan kokan küçük mezbahası sıcaktan yanıyordu...

Bir kaç yıl önce mezbahaya gelmişti. Zengin ve söz sahibi kirvelerinin yardımıyla belediye başkanı bir çok istekli arasında onu işe almıştı. Kasap dükkânı olmadığı için başkasının yanında çalışmaktan usanmıştı. Yıllarca dükkân açmak için çalışmış, buna gücü yetmemişti. Sonunda mezbahaya kesici oldu. Hem bu işin emekliliği vardı. Son koyunu boğazladı. Mezbahanın sıcaklarından kurtulmak için hızlı davranıyordu. Yüzünü koluyla sildi. Önlüğünü çıkardı.

Elini yüzünü yıkarken belediye başkanının odacısı başına dikildi:

«Bilâl kardaş, başkan o iş ne oldu diye soruyor. Fabrikanın salonunda lahmacun günü var. Ona yetişmesi gerekiyormuş.»

Bilâl yüzündeki sabuna su serpemedi. Uzun uzun baktı odacıya. Bir şey diyemeden öylece kaldı.

Zaman sessiz ve ağır yürüdü. Bilâl yüzünü kurularken bir yudum zehir içiyormuş gibi:

«Olur» dedi «Başım üstüne. Yarın getiririm.»

Avluya girdiğinde kadını tulumbayla kuyudan su çekiyordu. Mezbahada yüzünü yıkadığı halde sıkıntıdan yeniden davrandı yıkamaya. Söze nereden başlayacağını bilemiyordu. Hemen söyleyemedi. İsteksiz isteksiz havadan sudan konuştu. Yüzünü kuruladığı halde havluyu yüzüne sürmeye devam ediyordu. Bu da sıkıntısını açığa veriyordu. Havluyu kadına uzatırken fısıltıyla:

«Başkan yine adam gönderdi» dedi.

Kadından ses çıkmadı. Yüzü karardı, dudakları büzüldü. Kova dolduğu halde kayıtsızca su çekmeye devam etti. Bilâl kadının karşılık vermeyişinden yararlanarak:

«Bugün de vermezsem artık beni işten çıkarır başkan!»

Kadın yine ses etmedi. Avluda çiçeklerin kenarına dizilen biriketlerin üzerine oturdular... Bilâl oturduğu yerde bir avuç diken varmış gibi yerinde durmıyor, kadını da elinde ince bir çöple yeri eşeliyordu. Öfkeden kızaran kulak memeleriyle kadının şişmanlığı gençliğini gizliyordu. Zaman geçip de bir iki kez burununu çekince Bilâl başını kaldırdı. Kadının ağladığını gördü. Kadın, Bilâl görmesin diye başını çevirdi. Bilâl ses etmedi. Yüreği dayanılmaz bir acıyla dolup taşı. Neden sonra kadın ağlamasını seslendirdi. Meydan okur gibi Bilâl'a döndü:

«Vermem, vermem! Kaç kere başkanın kızı geldi bugünlerde. İyilikle geri çevirdim. Vermem dedim. İnsan olan anlar. Başkan ne diye peşimi bırakmıyor?»

Bilâl konuşan kadınına bakmıyor, oturduğu yerde avlu duvarının üstünden bakarak, gökte dönen turnaları dalgın dalgın izliyordu. Bu bakışta bir kararlılık vardı.

«Vermezsen aç kalırsın. Adamın dediği dedik. Kincinin biri. İşten çıkarır. Açıktan demiyor ama ben bunu seziyorum.»

Kadın öfkeyle ayağa kalktı:

«Bilâl, ben insan değil miyim? Bak şu eve, bak şu avluya! İki torba çimento alıp da beton edemiyoruz. Neye yaradı senin işin? Sen karın tokluğuna çalışıyorsun, farkında değilsin.»

Bilâl suskundu...

Kadın konuşmasını sürdürerek sesini avludan taşırdı:

«Yeter artık! Her gün etin iyisini elinle seçip, evine götürdüğün yetmiyormuş gibi, beni de bulaştırdın onlara. Niye, başkanın karısının kızının elleri mi kırık, bumbarı bana temizletip doldurturlar? Bumbar temizlenirken pis kokuyor diye benim evimde temizletiyorlar. Benimki ev değil mi kasap?»

Bilâl ses edemedi. Çaresizlikten kıvrandı durdu. Sonunda sabrı tükendi:

«Kadın sen de ileri gittin. Ne var sanki bir kentin koca belediye başkanı. Bizden basit bir şey rica etmiş, sen de nazlandıkça nazlanıyorsun.»

Kadın yeniden ayağa fırladı:

«Ne ricası be? Ricaysa niye işten çıkaracak diyorsun? Bu rica değil, doğrudan doğruya zorbalık.»

Komşulardan biri duyar da başkana ulaştırır diye sesini yavaşıttı:

«İnsafsızlar..! Kocam size hizmetçilik ediyor. Ben hizmetçilik ediyorum. Bu da yetmiyormuş gibi şimdi de canımızın parçasını isteyin. Evlerine gitmez olaydım. Koca belediye başkanının evini göreceğim diye sevinip, çevreme kalça kırıyordum.»

Avlu içinde gezinip, kalça kırarak, başkanın kızının taklidini yapmaya başladı:

«Ablacığım —yere girsin ablan— saçların idealindeki saçlar. Şu saçlara bak kalçalara değiyor. Kentin en güzel peruku olur. Arkadaşlarım, malmüdürünün kızı çatlarlar karşımda. Bu ipek gibi saçlar kimin hoşuna gitmez ki?»

Soluyordu kocasına bakarken. Bilâl bitkindi. Kadın:

«Keseceğim! O orospu benim saçlarımla fabrika lokallerinde, halk eğitimde, düğünlerde dans etsin eğlensin. Keseceğim kasap. Yarın götürürsün. Tülbentın altından teli çıksa bana çıkışırdın!»

Sözün burasında durdu. Yüzünü kocasının yüzüne yaklaştırdı:

«Hani ya Bilâl, erkekler saçlarını görmesin derdin. Niye şimdi..!»

Bilâl'in gözleri karardı. Başkanın kızı karısının saçlarını takmış salonda geziniyordu. Salondaki bütün erkekler ona bakıyordu. Herkes fısıltıyla «Kasap Bilâl'in karısının saçları» diyordu. Dayanamadı bağırdı:

«Yeter be kadın yeter!»

Kentin batısında, susam ve pamuk ekilen tarlaların üzerinde, gökyüzü çoğu kızıl olan renklere bürünmüştü. Doğu kararıyordu. Kadın hıçkırıklarla içeri girdi. Gaz lâmbasını yaktı. Daha önce hazırlamış olduğu mercimekli köfteyi yoğurmaya başladı. Bilâl'in mezbahadan azar azar yığıldığı iç yağ, köfteye ağır bir koku veriyordu. Yiyince insanın damağına yapışan yağ kadın hiç sevmediği halde yemeklere koymak zorunda kalıyordu. Köfte yoğruldukça iç yağının kokusu odanın loşluğuna siniyor, terliyen kadını daha da bunaltıyordu.

Mercimekli köfteyi yerken ikisi de suskundu. İnsanın ağzında hamur olup ağırlaşan köfteyi güçlükle çiğniyorlardı.

Yüzünde ağlamasıyla, kadın içinden saçlarını dü

şünüyordu. «Vermem, ölürüm de yine vermem.» Bunun umutsuz bir direniş olduğunu düşündükçe de dudakları büzülüyor, gözlerinin kızartısı artıyordu. Korkunç bir şey anlatacakmış gibi kocasına baktı:

«Saçlarımı kesmiyeceğim..!»

Bilâl bunu bekliyormuşcasına kayıtsız kayıtsız:

«Kesersin kesersin hem de eşek gibi kesersin.»

Kadın yine ağlamaklı oldu. Yalvarır gözlerle baktı kocasına:

«Bilâl bu saçlar bana yakışmıyor mu? Ben güzel değil miyim? Ben saçla gezmesini bilmiyor muyum?»

Bir şey diyemedi Bilâl. Hamurlaşan köfteyi ağzının bir yanından öteki yanına aldı. Kadın yüreğinde biriken öfkeyi yeniden ama umutsuzca kocasının yüzüne döktü:

«Peki kasap keseceğim! Hem de kökünden. Ben senin o güzel dediğin karın, kasap Bilâl'in karısı, başı kabak dolaşayım, bir düğünde çarşafımı çıkarmaktan utanayım, başkanın kızı da partilerde toplantılarda benim saçlarımla caka satsın. Keseceğim kasap! Hani kasap saçının telini erkek sinek görmesin diyordun? Ne oldu kasap erkekliğin, ne oldu yiğitliğin? Susma konuş! Onlara vereceğine; benim gençliğimi hesaba katmayıp saçlarımı zevkleri için isteyen onlara vereceğine, her gün bıçak kavriyan bileğine dola da yol hepsini. Saçsız olayım, kel olayım yeter ki onlara verme. Dayanamam gözlerimin önünde caka satmalarına.»

Kadın hıçkırırken göğsü inip kalkıyordu. Kasap hiç duymuyor, başka bir dünyadaymış gibi boşluğa bakıyordu.

«Hani kasap! Bu yörenin en gür, en uzun, kısarak kuyruğu gibi saçları senin saçların derdin. Bu saçlara nasıl kıyacaksın? Bu saçlara nasıl kıyıp da elin

orospusunun başına takacaksın? Ne çabuk unuttun kasap ne çabuk! Oh olsun. Boklu mezbahada kesicilik yapasın diye canımızın parçasını bile bize çok görüyorlar.»

Kadın sofrayı ve yenilmeyen köfteyi kaldırdı. Döndükten sonra elini beline verip dik dik konuşmaya başladı:

«Gülhan dün en dedi biliyor musun?»

«Hangi Gülhan?»

«Hani nişanlısı solcu diye yakalanan!»

«Bu dilleri hep ondan mı öğrendin?»

«Kız kötü bir şey söylemedi ki.»

«Kötü bir şey söylemediyse kocaya baş kaldırma ne oluyor?»

«Doğru söyleyince baş kaldırma oluyor. Bir şey işinize gelmedi mi hemen erkekliğiniz geliyor aklınıza. Ben durumu anlatınca, o da bana: Saçlarını kesme. Sen insan değil misin? Senin canın yok mu? Ellerin-den gelse ölülerine kalplerinizi, kör gözlerine gözlerinizi takarlar. Nişanlımı içeri aldıklarında etekleriniz zil çaldı. Kiminiz anarşist, kiminiz rus tohumu dediniz. Yanınızdan geçmeye korkuyordum. Bakışlarınız bile değişti. Sevincinizden ellerinize kına yakmadığınız kaldı. Adam sizin için içerde. Ama siz bunun farkında değilsiniz, dedi.»

Kasap sır alıyormuşçasına anlamlı anlamlı sordu:

«Başka ne dedi?»

«Çok şey dedi ama unuttum. Ağlıyordum o zaman saçlarımdan dolayı —Senin için abla senin için. Şu ağlıyan gözlerin için. Şu kalçalarına değen boğum boğum saçların için şimdi o içerde— dedi. Kızdı bana saçlarımı vereceğim diye. Sana da kızdı. Bir şey diyemedim ama sonraları ona hak verir oldum. Nişanlısı içeri girince hepimiz kendi evimizde sevinmiştik. Ama

şimdi..!»

Kocası kaşlarını çatınca kadın sözlerinin ardını getiremedi. Düşmanca bakıştılar. Kadın ağır adımlarla yere yatak serip, soyundu. Kocası boşluğa bakıyordu.

Kadın:

«Uyumuyor musun?»

«Uykum yok!»

Kasap kötü bir şeye kararlı gibi boşluğa bakmaya devam etti. Kadın hiç şüphelenmedi. Yatağa girip sırtını döndü. Kararlı olduğunu yeniden belirtti:

«İstersen öldür Bilâl! Ben saçlarımın her teline onun gibi yüz kaltağı kurban ederim. Evimin huzurunu bozma. Saçlarım giderse beni de yok bil. Kesmiyeceğim. Çok korkuyorsan git başka yerde iş ara. Olmazsa günde bir keçi alıp kaçak satarsın mahalle aralarında. Hiç olmazsa canımızın parçasını isteyecekleri kadar başkasına gebe olmayız. Bir daha saçımın sözünü etme. Bu son olsun!»

Gece uzundu Bilâl için. Gece karanlık, gece acıydı. Gece dilinde zehiri hazır olan bir kara ylandı. Gece dipsiz kuyu, çaresiz dertti. Yarın yine başkan dikilecekti. «Ne oldu o iş Bilâl» diyecekti. Sonra... Sonra çıkaracaktı işten. Bir de yalan uyduracaktı; «Bilâl mezbahadan şu kadar iç yağı çaldı. Şu kadar böbrek, şu kadar ciğer çaldı. O yüzden işten çıkardım» diyecekti. Başkandı herkes inanırdı. İsterlerse inanmasınlar.

Bilâl gecenin loşluğunda bunları düşünürken uyuyan karısı bir yandan bir yana döndü. Çözülen saçları odanın sıcak loşluğunda çöreklenmiş kara bir yılan gibi yastığın üzerine dağıldı.

Bilâl, sabahleyin elinde bir paketle başkanın odasına giriyordu. Başkan «Seni kasap başı yapacağım

Bilâl» diyordu. «Aylığımı da artıracam» Bilâl gözleri sevinçli arkadaşlarını kiskandıra kiskandıra mezbahanın yolunu tutuyordu.

Bütün bunları düşündükten sonra yabancı, hiç görmediği bir yerdeymiş gibi çevresine bakındı odanın içerisinde. Sonra hırsızlığa gidiyormuş gibi ayak uçlarına basa basa sessiz adımlarla makası aramaya koyuldu. Bir iki yer karıştırdıktan sonra buldu. Makası eline aldıktan sonra bir zaman öylecene kaldı. Bacakları tutuldu. Gidemedi. Sıcak bir ter bastı. Boyunu acıtırmasına kaşdı.

Başkan «Bilâl» diyordu «İki tel saç bana çok gördün. Dünyanı karartacağım. Seni rezil edip bırakacağım.»

Bu düşünceler Bilâl'i harekete geçirdi. Yanakları kızartısını arttırdı. Ellerini öfkeli bir titreme aldı.

Şaşkınlıktan lâmbanın ışığını iyice kısıp, kadının başında dikildi. Uzun zaman ayakta durdu. Sonra eğilerek yavaş yavaş yastığa dağılan saçları topladı. Kadını uyandırmamaya dikkat etti. Usulca saçları bir elinde topladı. Makası ensesine yakın bir yerde, elleri öfkeden titreyerek açıp kapadı.

PENÇESİZ KARTAL

Derviş'in güçlü bedeni, sulanmış karda derin ayak izleri bırakıyordu. Bahar ağzının karlarını hızla eriten güneş, kuşluğu gösteriyordu. Köye girdi. Bir iki dar sokak döndü. Bir evin önünde durdu. Başındaki yün başlığı biraz açtıktan sonra ellerini hohladı. Şaşkınlıkla damda karları küreyen şehir giyimli gence baktı. «Yanlış mı geldim» diye sağına soluna göz attı. Sonra damdakine seslendi.

«Kivrem, Beko ağanın evi bura mı?»

Damdaki, koca bir kar yığınının aşağı yuvarladığıktan sonra, küreğin sapına yaslanarak:

«Evet» dedi.

«Acaba Beko ağa evde midir?» diye sordu Derviş.

Damdaki karları küreğin önüne katarak yanıtladı.

«Evet, babam evde»

Derviş şaşırdı, gözleri büyüdü.

«Sen ağanın oğlu musun? Maşallah. Şehirde okuyan sensin herhalde?»

Genç, başıyla onayladı, gülümser gibi. Derviş düşündükten sonra yine sordu:

«Sizin azaplar evde yok mu?»

Bu kez damdaki genç meraklanmıştı

«Evdeler, ne olacak?»

«Ey gözünü sevdiğimin okumuşlusu, bu ne iş ki sana kar devirtirler! Sana kurban olsun o azap itleri. Nasıl kıyarlar sana?»

Genç bu sözlere yarım ağız güldü. Ama Derviş görmedi. Hızlı adımlarla evin ardına varıp, merdivenden dama çıktı.

«Hele ver kurban, hele ver, nasıl iştir bu, hele ver.»

Genç, vermek istemedi. Derviş'in, küreğin sapını bırakmıyacağını anlayınca, gülererek:

«Hemşerim, azapların suçu yok. Ben isteyerek çıktım dama. İçerde canım sıkılıyordu. Bu işi zevk için yapıyorum» dedi.

Derviş şaşırdı, gözlerini kısarak ağanın oğluna uzun uzun baktı. Sonra, kızmışlığını belli edencesine:

«Bu soğuşun zevki mi olur? Gözüne kurban, bırak hele bırak sen şu küreği»

Küreği, gülen gencin elinden aldı. Kısa zamanda güçlü kollarıyla karları aşağı devirdi. Damın ucundaki bir iki çatlağı eliyle düzelterip, saman serpti. Topaçladı keskin keskin. Birlikte aşağı indiler.

Beko, odanın üst köşesine kurulmuştu. Elindeki maşayla mangalın külünü karıştırıyordu. Ayakkabıların çıkarıldığı yere yakın oturan Derviş'ten selam alıp, merhaba verdi. Mangalda kaynayan acı kahveyi bir cezveden ötekine aktarmakla uğraştı. Uzun bir sessizlikten sonra Derviş'e hangi köyden, kimin nesi olduğunu sordu. Köyünü, babasını, soyunu sopunu bildirdi, Derviş. Sofra geldi. Derviş yerken Beko sor-du:

«Eee kivre, sormak ayıp olmasın, hayırdır in-

şallah»

Derviş, ağzındaki lokmasını boğazından güçlükle geçiştirdi.

«Hayır işi ağam» dedi.

Üstelemedi Beko. Bir şey istemeye gelen köylüler hep böyle yaparlar diye düşündü. Arada ev halkından biri odaya giriyor, Beko'ya bilgi verip, ondan emirler alarak çıkıyordu.

Yemeği bitirdikten sonra Derviş atılan sigarayı yaktı. Söze başlama zamanının geldiğini anladı.

«Bir kız kaçıracağım...»

Ardını hızla getirdi.

«Ama götürecek yerim yok...»

Bir sessizlik oldu. Beko, maşayla yavaş yavaş mangaldaki küçük közleri cezvelerin etrafına yığmaya başladı.

«Kimin kızıdır bu?»

Derviş bildirdi kızın babasını. Beko, adamı tanıdı. Kendine bir zarar gelmezdi ondan.

«İyi, Derviş oğlum seni arkalarım. Sana silâh veririm. Seni uzun zaman beslerim. Madem ki yiğitsin, dara düşmüşsün, sıkışmışsın, beni de ağa tanımışsın, sana elimden geleni yaparım. Ama sonra ne yapacaksın, nereye gideceksin, ne iş tutacaksın?»

Şaşırdı, ne diyeceğini bilemedi Derviş.

«Ağam, ben...»

Kekeledi, durakladı, düşündü.

«Ağam, ben ve avradım azaplık ederiz sana, işine koşarız. Uğrunda ölürüz. Yalnız sen istersen...»

Kaçırma günü kararlaştırıldı. Derviş, Zine'yi, sevdalısını alıp Beko'nun arkasına geçecekti. Beko'da sahiplik edecekti onlara. Bahar ağzı düğünleri kurulaçaktı.

Günlerden gün, Derviş, atının soluğu keskin, o-

muzunda çiftesi, terkisinde Zine, karlı dağlardan Beko'nun köyüne indi. Köy çalkalandı. Kız kaçırmışlar komşu köyden. Beko ağanın ardına geçmişler.

İlkin Derviş, ardından Zine, Beko'nun eline varıp, önünde diz çöktüler. Derviş bıyık büküyordu iri iri. Zine de kendisine bakmaya gelen küçük kızlarla şakalaşıyordu. Ev şenlenmişti. Köyden kadınlar, çocuklar kıza bakmak için Beko'nun evine akıyordu.

«Kız, sülünün görülmemişi, ceylanın kara göz-lüsü. Derviş de yiğidin iri ayaklısı, burma bıyıklısı»

Beko da, ev halkı da sevdi ikisini. Resmi nikâha karar kılındı. Başlarına bir şey gelmesin diye, birlikte de yatırılmadılar. Düğün kurulacaktı. Bucağa, nüfus memuruna adamlar yollandı. Kâğıtlar yazılıp çizildi, beklendi. Derviş'le Zine ev halkından olmuşlardı. Derviş, bir kaç kişinin göreceği işi gece gündüz çalışıp tek başına görüyordu. Odun kırıyor, davara yaprak getiriyor, ahırları temizleyip, hayvanları tımarlıyordu. Zine de çok yorulmasın diye Beko'nun ince işlerine bakmakla görevlendirilmişti. Çay, kahve pişiriyor, ırbığa su dolduruyor, abdest alan Beko'nun eline su döküp, havlu tutuyordu. Beko'nun önünden gelip gidiyordu, öz kızı gibi.

Beko da, bu gidip gelen, eğilip kalkan ince çevik bedeni gözlerinden uzak tutamıyordu. Öz kızı gibi bakıyordu ona. Gün oldu gözleri bu ince çevik bedeni aramaya başladı. Onsuz edemiyor, gözden gidince hemen ev halkına gelinin nerede olduğunu soruyordu. Günden güne duyguları değişti, gözlerinden sonra bedeni de onu ister oldu.

Bir yandan düğün hazırlıkları yapılıyor, öte yandan da ilçeden, kentten gelecek belgeler bekleniyordu. Ayrıca Derviş'in köyünden de gelenler vardı. Kızın tarafı barışmaktan yana değildi. Bilenip fırsat

kolluyorlardı. Beko oralı değildi. Bükülmüş tekeden döl çıkmazdı.

Düğün hazırlıkları içinde Beko'nun duyguları debreşti. İnce çevik bedene keskin keskin soludu günlerce. Onsuz edemiyordu. İkide bir Zine'yi çağırıp önemsiz bir iş veriyor, «Yastığımı düzelt, ışığımı ver, su getir» deyip, onu gözlerine alıyordu. Dört karısını unutmuş onu yaşıyordu. Bunun farkına varan Zine ondan ürker olmuştu. Her fırsatta kaçıyordu. Arada bir, zor gördüğü Derviş'e bir şey diyemiyordu. Düğünün yakınlığına güveniyordu. Düğünden sonra Derviş'le buradan da giderlerdi. Üzüntüden iyice süzülmüştü.

İşler umduğu gibi olmadı. Derviş'in evde olmadığı bir gece, Beko onu bileğinden kavrayıp acem kiliminin üstüne yıktı. Şaşırdı Zine, utanıp bağıramadı. Ama çırpındı, dişledi, kaçtı. Gücü yetmedi Baktı olmayacak, bağırды. Sesi cınladı. Sesine kulak veren olmadı. Beko, onun ince çevik bedenine saç yoldurup, dudak ısırttı!

Derviş'e Derviş'ine verecek bir şeyi kalmamıştı. Kendisini buraya getirip, bu duruma düşürdüğü için nefret ediyordu ondan. Hem de acıyordu ona. İri ayaklı, burma bıyıklı yığidine artık gülerek bakamıyordu. Derviş de işten, çalışmaktan başı ayılmadığından, bu kaçısların farkına varmıyordu. Zine'nin çevik bedeni sallanır olmuştu. Kara ceylan gözleri gizli gizli ağlamaktan ufalmıştı.

Bir gün Beko, Derviş'i odasına çağırdı. Açık açık konuştu.

«Derviş, seni evlendireceğim. Parmağını köyümden hangi kıza basarsan bas, onu karın bileceksin..!»

Derviş bir şey anlamadı.

«Ama ağam, ben...»

Beko sözünü kesti.

«O geçti Derviş, o artık benim karım oldu..!»

Derviş ayağa kalktı. Inanmadı, donuk donuk durdu. Kayıtsız duran Beko'ya baktı. Kapıya yöneldi. Kinini iri iri soluyordu. Zine'ye vardı. Omuzlarından tutup sarstı. Zine bir şey yapmadı, durdu. Derviş'e baktı. O artık kendisinin değildi. Bir kayaya bakar gibi baktı ona. Derviş de durmuş soluyordu. Zine, gözleri iyice dolana dek baktı Derviş'e. Sonra dayanamadı, taştı, yere kapaklandı. Kafası yerde, hıçkırarak toprağı yumruklamaya başladı. Neden sonra doğruldu dizleri üstüne. Kurumuş bir ağaç gövdesi gibi ayakta duran Derviş'e baktı. Sıçradı, vardı ona. Göğsünü yumruklamaya başladı. Umudunu yitirmiş vuruşlardı bunlar.

«Sen getirdin beni bunların içine, Derviş sen getirdin, Derviş sen...»

Sesi ve yumruklarının hızı gittikçe zayıfladı. Derviş Zine'yi itti. O da yeniden yere kapanarak hıçkırmaya başladı. Ev halkı donmuş, onları gözlüyordu. Derviş sağına soluna bakındı. Yavaş adımlarla Beko'nun odasına girdi. Karşısında dikildi. Beko hiç bakmadı ona. Tabakasından sigara sarıyordu. Pençesiz kartaldan korkulmazdı! Derviş ezik ezik çıkarken arkasından seslendi.

«Kendine köyümden kız ara, sana hemen istiyeyim»

Köyden köye yayıldı haber. Beko ağa, kendisine sürtünen azabının yavuklusunu beşinci karı olarak almış. Beko haber saldı köyden köye.

«Evleniyorum»

Davullar vuruldu, kazanlar kaynadı. Bükülmüş tekeler, sürüme uymayan öküzler konuklar için bıçağa yatırıldı. Köylerden akın akın konuklar geldi. Mermiler ses verdi kayadan kayaya. Derviş'in köyün-

den de tümü silahlı adamlar geldi. Aralarında Derviş'le Zine'nin babaları da boy gösteriyordu. İlk köye korku yayıldı, kötü bir şey çıkacak diye. Ama gelenler bir şey yapmadılar. Silahlarını duvarlara asıp güle oynaya yediler içtiler. Derviş ortalıkta görünmedi, köşe bucak saklandı.

Gitmeye yakın babası Derviş'i bir köşeye çekti.

«Haydi, köye dönüyoruz. Sen de bizimle geleceksin. Burada işin kalmadı.»

Derviş'in koca bedeni, ağlamasını taşıracak gibi sarsılıyordu.

Yelin keskin bir anında yola koyuldular. Karları savuran yel, başlıkların tüylerini sertleştiriyordu. Derviş'in atı solumuyordu. Çiftesi yoktu omuzunda. Beli dik, bıyıkları burma değildi. At üstünde iki büküm gidiyordu. Köylülerin hiç birinde ses yoktu. Arada bir, yele karşı koyarak çakmak çakıp, sigara veriyorlardı birbirlerine. Derviş'e sigara veren olmadı. Yavaş yavaş at sürüyorlardı, bir şeye kararlı gibi! Soğuğu sanki hiç duymuyorlardı. Dağ aştılar, bayır geçtiler kirli bir namus götürür gibi. Sessiz, suskun. Köylerine yakın bir vadide durdular hepsi birden, sözleşmiş gibi!

Derviş'in babası, yüreğinde acısı, ilkin Zine'nin babasına, ardından ağır ağır ötekilerine baktı. Bu bakış uzun sürdü. En sonunda gözleri ağlamaklı, Derviş'in bedenine takıldı, orada kaldı.

«In atından Derviş»

Derviş indi.

«Yürü önümüzden»

Derviş, atının yuları elinde, karlara bata çıka yürümeğe başladı. O, önde yaya, ötekiler atlı, vadiyi tükettiler. Köyün önündeki düzlüğe geldiler. Dumanlar görülüyor, köpek sesleri duyuluyordu. Sessizlik

ölüm kokuyordu. Zine'nin babası ve ötekiler atlarından indiler.

«Dur derviş»

Derviş'in babası inemedi atından. Derviş durdu, ama silahlı olanlardan yana dönmedi. Köye bakıyordu. Zine'nin babası ona yaklaştı.

«Derviş..!»

Sesi titriyordu.

«Derviş, Derviş..!»

Bağırıyordu. Sesinin titremesi dilinin kiniyle yitişti.

«Derviş, Beko itine karı edesin diye mi kaçırdın Zine'yi? Nasıl yüreğin dayandı? Nasıl durursun? Kaçırmanı yiğitliğine verdik. Ben bile içten sevindim Derviş! Ama sevinmez göründüm. Kız kaçırın vurulur. Ama peşine düşmedik Derviş. İçimizde hiç mi Beko iti gibi taşsaklı yoktu. Ağa olduysa ne oldu? Ağa diye ona sığındın. Koca köyden halden anlar hiç mi erkek çıkmıyacaktı?»

Soluması azalıyordu. Sesi kısıldı öfkeden. Derviş'in beli bükülmüştü kırılırcasına. Dili suskundu.

Derviş'in babasının işareti üzerine, silahlı adamlardan ikisi, Derviş'e doğrulttukları silahlarına ses verdiler. Ürken at, Derviş'i karlar üzerinde biraz sürdü. Sızan kan karları kızılaştırdı. Babası baş ucuna vardı, çırpınan Derviş'e seslendi.

«Sen bir köyü bir ağaya değiştirdin. Sen namusumuzu bir ağaya döşeğe vurdun. Oy Derviş oy. Beko gibi bir ite sığındın oy. Ardından Zine ceylanını ona karı ettin. Bu da yetmezmiş gibi kapısında itliği sürdürdün. Niye onu vurup da bağırsaklarını meşe dallarında sallandırmadın, oy. Seni köyünden başka biz kızla evermesini bekledin. Yüzümüze nasıl bakacaktın? Zine'ye ne diyecektin? Seni bunlar yüzünden

vuruyoruz. Yoksa kız kaçırdın diye değil..!»

Sesi gittikçe zayıflıyordu. Fısıltıyı kesti sonunda.

«Vurun Derviş'i...!»

Başını çevirdi.

Silâh seslerinden sonra, kardaki ayak izleri, Derviş'in cansız bedenini bırakıp ters yönde uzadı gitti...

Temiz Kül	5
Gümbürderdi Hasari'nin Davulu	13
Kır Bekçisi	21
Kuduz Eti	30
Onlardan Yana	35
Yapı Bekçisi	44
Mezarlığa Bırakılan Katmer	50
Gecenin Dağları	55
Senin İşin Tamam	65
Akrep Yavrusu	70
Ayrancının Lâştığı	77
Boğum Boğum Saçlar İçin	86
Pençesiz Kartal	94

ŞÜKRÜ BİLGİÇ,

1948 yılında

Adıyaman'ın

Knyucak nahiyesinde doğdu.

İlk ve orta öğrenimini

Malatya'da tamamladı.

1973 yılında

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Felsefe Bölümünden mezun oldu.

Şimdi lise öğretmenliği yapıyor.

Evli, iki çocuğu var.

Daha çok Yarına Doğru dergisinde

çıkan hikâyeleriyle tanınıyor.

«YAŞAMAYA SEVDALI» ilk kitabı.

Kırsal kesim - kent bütünlüğüne ,
bu toplumsal yapıların insanına
değişim ve gelişim doğrultusunu
hesaba katan sosyalist gerçekçi bir
odaktan bakmasını bilerek hikâyelerini
oluşturuyor Şükrü Bilgiç. D a h a
şimdiden, bir yandan popülist
hikâyeciler, biryandan küçük burjuva
hikâyeciler tarafından bir daralma
içine itilmiş kısa hikâyeciliğin de
ustası olma yolunda.

YARINA DOĞRU YAYINLARI

ON LİRA